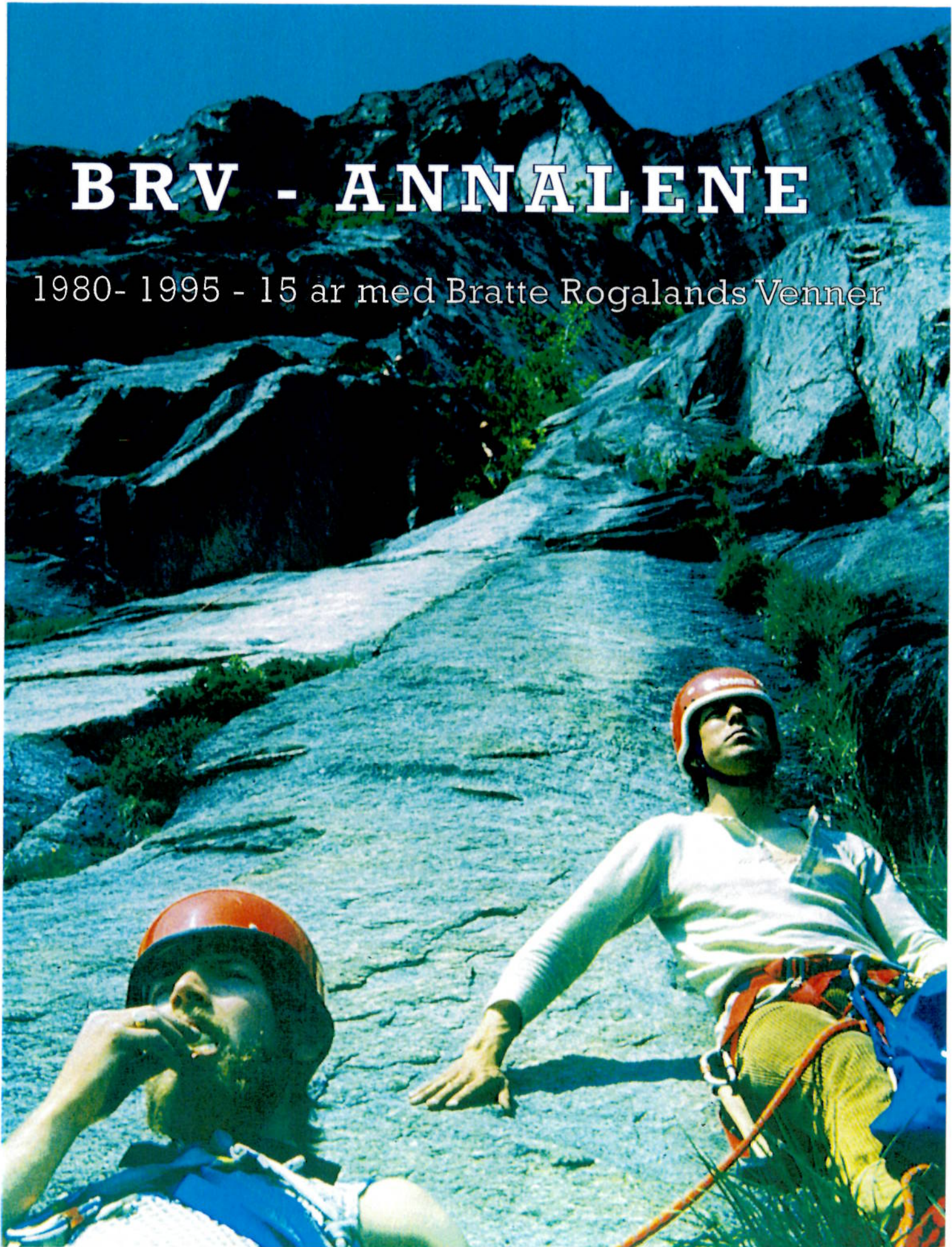

BRV - ANNÆLENE

1980- 1995 - 15 år med Bratte Rogalands Venner

BRV-ANNALENE

1980-1995 - 15 år med Bratte Rogalands Venner

Redaktor/annalist:

Sindre Bø

- ansvarlig for innsamling,
nedskriving og utforming av
informasjonen i BRV-Annalene.
Skribent der ikke annet er angitt.

Annonser: Are Wivestad/SB

Egne artikler fra Mike
Blenkinsop, Håkon Hansen, Ture
Bjorgen og Leif Jensen.

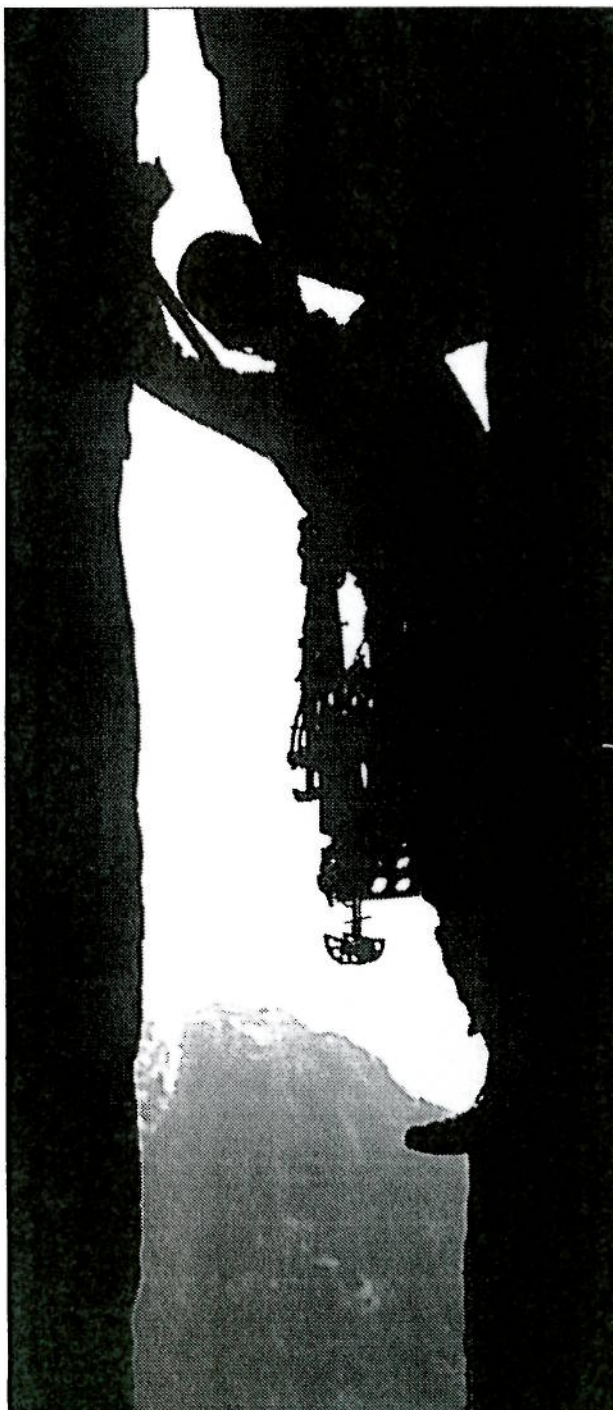
Forovrig takk til de som har
bidratt til BRV-Annalene med stoff,
bilder, korrekturlesing og tips. Ingen
nevnt, alle glemt. Utenfor BRV må
diverse avdelinger i Stavanger
Aftenblad nevnes, samt Leif Solheim i
Stavanger Turistforening for utlån av
gamle årboker.

A special thanks to Mike
Blenkinsop who showed great interest
and kindly sent us his private
pictures, the original «Fjords of fun
and fear»-article and wrote a new
article in addition.

Forsidefoto: Harald Bjorgen (til høyre) &
Per B. Haavik nyter tilværelsen på Hawk-Eye
direkte (3 tau, V), Haukali, Forsand. De som
klarer å gjette antall striper i floyelen og huller i
helsetrøya, har vunnet. Hvor mange mennesker
er det på bildet? (Foto: John Fivelsdal)

Foto til høyre: Livet er trygt og godt inni
en kamin i Dirdalsveggen. (Foto: Per Markestad)

Spesialutgivelse høsten 1995
Alle rettigheter Bratte Rogalands
Venner

INNHold:

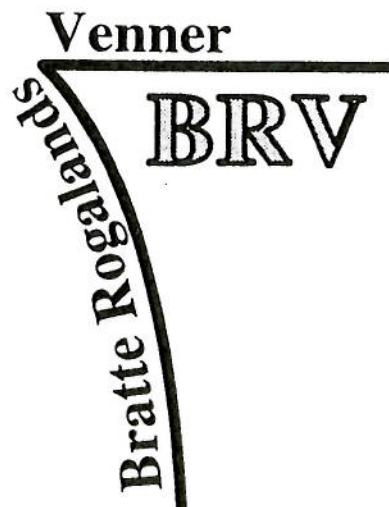
«Forord»

1. Forhistorien
2. Venner av bratte Rogaland
3. Bratte Rogalands Venner - begynnelsen
4. Vedtektene
5. 1980-85

Inkluderer: Mike Blenkinsop, «Fjords of fun and fear!»

6. Ture Bjørgen: «Tveitafjedle! Den kalde veien.»
7. Mike Blenkinsop: «All our yesterdays»
8. 1985-1990
9. Håkon Hansen: «Høydepunkter»
10. 1990-95
11. Damene
12. Uhellene
13. BRV innendørs
14. Leif Jensen: «Siloen - anarkiets mirakel eller mot alle odds»
15. Er det en mening med BRV?
16. BRV på trykk
 - a) BRV i Norklatt
 - b) Internasjonalt
 - c) BRV i pressa
 - d) BRV på Internet
 - e) BRV i skoleverket
 - f) BRV mellom stive permer

... statuttene... pionerene... oppturene... nedturene... formennene... ulykkene... Klondyke-tiden... de harde BRV-tenårene... de gode historiene... jubileumshilsenene...

«FORORD»

Dette er et spesialnummer av Bratte Blekkå i anledning klatreklubben Bratte Rogalands Venners 15-årsjubileum 1995. Navnet «BRV-annalene» er en ide fra en gammel Norklatt-rapport.

Dette er ikke den samlede, offisielle historien om BRV. Målsettingen med dette skrevet har forandret seg underveis. Hensikten er ikke annet enn å gi et innblikk i klubbens 15 år korte liv. Jeg formidler den informasjonen jeg har kommet over. Det ble ganske mye etterhvert. Noe er kanskje irrelevant for BRV, men kan være interessant likevel. Er folk uenige i beskrivelser eller datoer, så har de sikkert rett. Slik må det bli. Vårt motto er: Det er viktigere å få en god historie fortalt sann cirka, enn å gjengi den presist slik den skjedde.

Noen vil kanskje spør hva som er vitsen: Hvorfor skal en løst organisert klatreklubb bruke penger på en bladfille? Tja. Hvorfor i det hele tatt ha en klubb?

For undertegnede har arbeidet med Annalene vært til stor underholdning. BRV er en voksende klubb med et visst særpreg. Annalene har selvfølgelig spesiell interesse for de som har vært med lenge, de som står omskrevet. Men forhåpentligvis har også nye medlemmer glede av å lære klubben de har valgt å melde seg inn i, bedre å kjenne. Det er medlemmene som er klubben. Hva vil du med BRV? Få adgang til siloen? Kanskje denne blekka kan være til hjelp.

Enkelte sentrale medlemmer har velvillig bidratt med sine egne BRV-historier.

Flere av de første BRV-medlemmene har blitt nedringt i tide og utide med spørsmål om hvordan det var i «gamle dager», og har måttet rippe opp i gamle klatreminner. En skulle tro Annalene handler om århundrer med nedstøvede sagn og «pionerer» som har overlevert sine beretninger muntlig gjennom generasjoner, gamle ugler som sitter og ruger rundt omkring i Rogalands fjellheim mens de nynner på siste verset. Slik er det altså ikke. 15 år - 1980-95 - er en historisk fjert. Samtlige av «BRV-pionerene» er svært oppegående i dag, mange klatrer aktivt og knapt kan kalles middelaldrene.

Derfor: Les «BRV-annalene» med et skrått blikk. Dette er en oppsummering med et visst innslag av sjolironi. «Bratte Rogalands Venner.» Når ikke resten av verden bryr seg om BRV, får vi gjøre det selv.

BRV-arkivene, som består av et losbladsystem av en annen verden, har supplert den muntlige informasjonen. I tillegg kommer presseutklipp, som er gull verd. Medlemmer som kommer over artikler og stoff i aviser og tidsskrift, oppfordres til å sende det inn til Blekke-redaksjonen eller BRV-styret for arkivering.

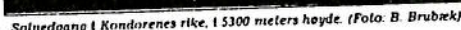
Målet har vært å få ut Annalene for 15-års jubileet 18. november. Skulle fristen sprekke, er det i pakt med god BRV-tradisjon.

Storhaug, november 1995
Sindre Bo

en krype
moderne
holder h

zies minnig og mørke bier
hellig Rort og forokk på å
skivevise. Prekestolen i
den. Der er en utdorning,
- lakkert mange de siste
men Prekestolen . . .

Rogalands Avis - Fredag 17 september 1982 11

Nils Engelstad er nå vel tilbake i Stavanger etter turen til den 70
meter høye toppen i vestre del av Himalaya. . . at de fikk
Både renten

dem. Der traf de ogsÅ Are og Berge som var temmelig upsløje eller den lange smøllanken. Are og Berge havde hatt en

REIDUN NYDAL

for BRV-giengen. Nutrende og
med sammenbite tenner, ha-
de seg innover i --
konkrete --

– Det å beherske fjellet er en helt ubeskrivelig følelse. Det er alltid nye utfordringer, sier haugesunderen, som nå er blant landets beste klatrere. På det nordiske mesterskapet i Sverige i fjor ble han nummer to. Alt taler også for at friklatring blir demonstrasjonsøvelse

Klatrerne startet lørdag klokken 12.00 fra sjøen. Klokken 22.30 på kvelden var de halverte, omlag 300 meter opp i tura. Myggen ødela all spinn. De klatret videre midt på natta og nådde toppen, omlag 300 meter over selve Preikestolen. (Grafikk: Egil Schmidt)

1.

FORHISTORIEN

I begynnelsen var det flatt. Gud sa: «Det bli bratt.» Og det ble bratt. Ingen vet hvor bratt det egentlig har vært i Rogaland. For mer enn 400 millioner år siden, i Silur-tiden, kom det nordamerikanske kontinent drivende fra vest til en kraftig kollisjon med den skandinaviske landplate. Den kaledonske fjellkjede tårnet seg opp langs et belte som strekker seg over Nord-Rogaland/Hordaland mot nordost over Jotunheimen og videre mot Svalbard. Sor-Rogaland gikk klar selve fjellkjedefoldingen.

Den kaledonske fjellkjeden skal ha vært på størrelse med Alpene. Så vet vi hva vi har gått glipp av. Siden kom isen. Fjellformasjonene vi klatrer på i dag, er unge; stort sett formet i løpet av de siste istidene. Istidene begynte for 2,5 millioner år siden. Selve fjellet er eldre: Det skandinaviske grunnfjellsområdet, er henimot en milliard år gammelt.

Når begynte rogalendingen å klatre? Hvem vet, sagaene forteller om vikinger som gjorde heltedåder i fjellveggen for 1000 år siden. Menneskets natur tatt i betraktning, det er mer sannsynlig at beboerne på Stangelandfeltet, Helleberget, prøvde seg på overhendet enn at de ikke gjorde det. En skål for den ukjente klatrer!

Siden har rogalendingen ubønnhørlig blitt trukket med i samfunnsutviklingen, vekk fra fjellet, inn i byene. Han er blitt plassert på kontorer eller ute på oljeplattformer, og hjernevasket til å kjøre Opel Ascona mellom Block Wathne-hjemmet og campingvogna på Sorlandet i ferien. Det allmenne friluftsliv i Rogaland har inntil 1980 vært ensbetydende med tråkking i turistloyper, jakt og fiske. Stup og fjellvegger skulle man betrakte på avstand, til nød se ned fra toppen, men i hvert fall ikke klatre opp.

(Tegning: Siri Gjelsvik)

Det kunne ikke vare. Rogalendingen måtte vakne til slutt. Instinktene befalte ham det.

Han måtte ut i naturen. Han fant den røde, fine granitten og følte den med fingrene, plasserte fottene på de tynne, tynne listene og dyppet hendene i de dype rissene, hang etter bottenakene i overhengene mens han fritt stonnet og ropte ut sine lengsler, inntil han veltet seg i land på en fjellhylle.

Så dro han hjem til familien, gikk på jobb neste dag, og skjønte plutselig at han var blitt venner av bratte Rogaland.

2. VENNER AV BRATTE ROGALAND

- FRA DE RIKTIG GAMLE DAGER

«Kjæringå» i Lysefjorden - anno 1920-tallet

Rogalendingen har kjent klatresuget lenge før BRVs tid. Ikke overraskende, men bildet over er beviset:

I Stavanger Turistforenings årbok 1923-24 side 92 finnes det et bilde av fjellformasjonen «Kjæringå» («Giskjå» eller «Jomfru Maria med barnet») i Lysefjorden. To uidentifiserte personer, en tømmermann og en smed, klatrer på den frittstående pinakkelen som trolig ser mer imponerende ut fra fotografens ståsted enn fra fjorden. Kristian Bærheim er fotograf og forfatter av artikkelen som ledsager bildet. Han forteller om en lang reise for å nå fram til klatremålet. Selv kom han aldri opp på toppen, tross to forsøk. Første gangen kom ingen opp, men en

14-åring prøvde seg. Han endte opp med å psyke ut:

«Det blev et helt basketak å få ham tilbake igjen; han slapp med skrekken, og kommer visst aldri dit ut mer.»

Et senere forsøk, ble mer suksessfullt:

«Med tømmermannen i teten og smeden hakk i hæl bar det opover den kvasse kammen og uten betenkning klatret de begge to like til tops. De sto på den laveste avsats (barnet) og holdt sig i et lite tre som har slått rot like i hodet på «Kjæringå», og her sto de og viftet med

flaget til s/s «Oscar», som i anledning av pinsen var innom for å hilse på «Majestet» (Prekestolen? red.anm.) Da tømmermannen og smeden skulde ned fra sitt høie sete, bad de begge så pent om hjelp; men da jeg aldri har vært noen vågehals, rikket jeg mig ikke av flekken; ti jeg syntes selv jeg sat på en sullen og farlig plass, (...).

«Kjæringa»-klatrerne brukte et tre til å holde seg i. De som benytter seg av beplantningen i klatreruter, har altså gammel Rogaland-tradisjon å vise til! (Jfr. debatten om einerbusken på 7- cruxet på «King Crimson», Dirdalsveggen.)

Et bilde fra Bærheim-ekspedisjonen er trykket i årboken fra 1983, «Lysefjorden». Her er flagget også på plass. Verken i historien eller på bildene går det fram om tømmermannen og smeden virkelig sto på toppen av nåla. Kanskje noen lar seg friste etter å ha lest Kristian Bærheims beskrivelse av «Kjæringa» fra fjellsiden:

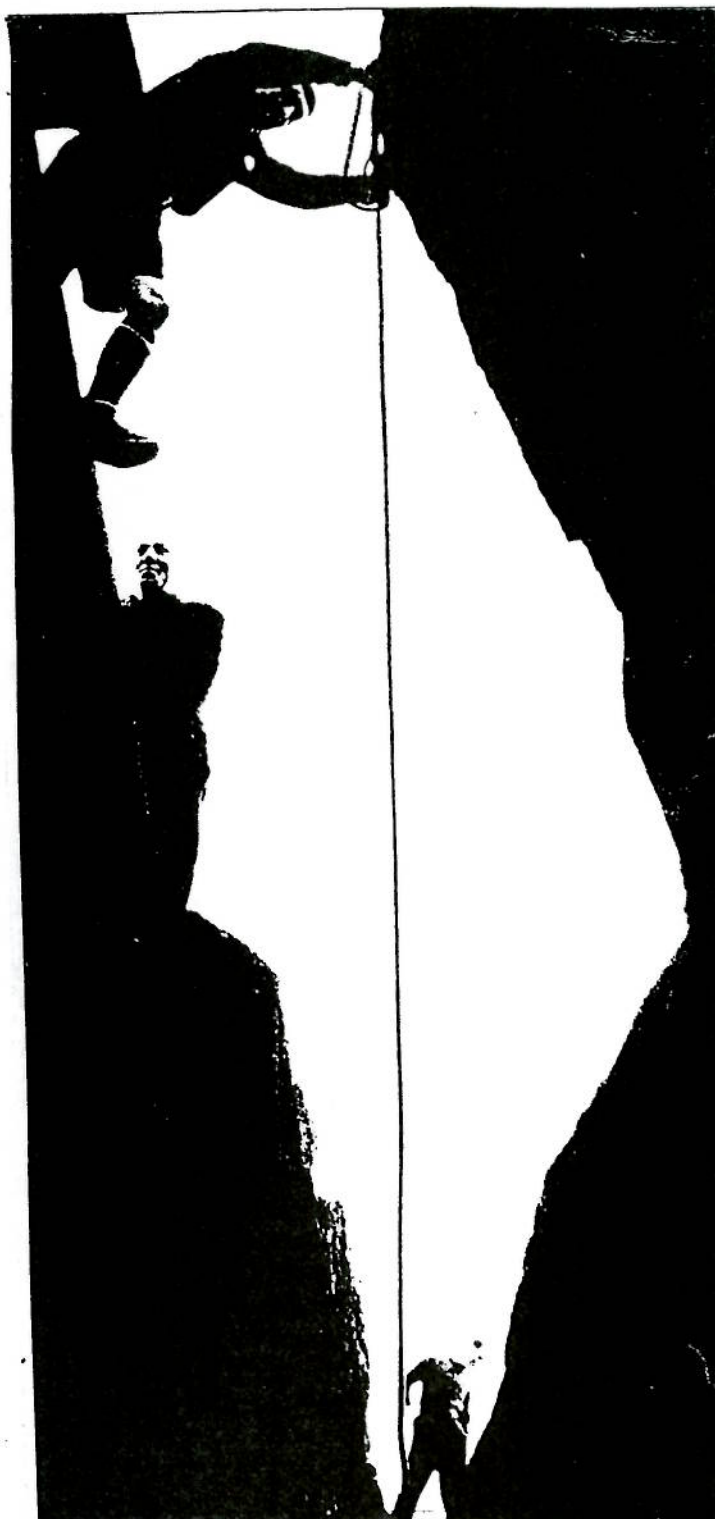
«Som en mektig statue står hennes majestet «Kjæringa» der midt i den sonderrevne fjellvegg med uhyggelige gap og gjuv til alle sider, (...).»

Trollkjeften

En annen historie som skildrer klatrerrelaterte aktiviteter er fra årboka 1970, hvor Finn Johannessen (se bildet til høyre) skriver om Trollkjeften på Jorpeland. Hosten 1939 kom han og venner over «et fantastisk fjell».

«Denne høyden er ikke en fjelltopp, tinn, kløft, ur eller juv, det er et helt fjell som er ramlet ut og danner et system av blokker, sprekker, tårn og underjordiske huler.»

Johannessen forteller om «både skorstein- og hylleklatring», bruk av tau, «en underjordisk hall», åling gjennom trange renner, «en ny hall med gallerier», «en sjakt i mørket», mer underjordisk klatring, enda en hall, større enn de to forrige, og til slutt en ny sjakt som måtte oppgis. Gjengen hadde problemer med å finne ut igjen.

I 1970 dro Johannessen & co avgårde igjen for å gjenoppleve Trollkjeften, men uten å finne igjen de tre store hallene. Er det hans minne som er ekstra livlig, eller finnes det faktisk bratt terreng, grotter, av denne typen på Jorpeland?

Navnet på artikkelen er forresten: «Hvem kan finne de tre hallene i Trollkjeften?» Forfatteren gir ingen nærmere stedsangivelse enn «Dalen, øst for Jorpeland oppover mot høyde 581».

En «ekspedisjon» bestående av Leif Jensen, Olav Båsen og Are Bjørnsgaard har i moderne tid forsøkt å finne de myteomspunne Jorpelandsgrottene. Utstyrt med 300 meter hyssing, ekstra batterier til hodelyktene og nok klatreutstyr til å traversere Trollveggen, dro de ut på tur for få finne Trollkjeften. Uten å lykkes. Derimot fant de en annen grotte, vel 20 meter dyp og meget trang. Og så hadde de det veldig morsomt.

Briter

Det vites også at briter i oljebusinessen klatret i Rogaland på slutten av 70-tallet. Ingen ruter er registrert.

Britiske militærstyrker med tilhold på Sørlandet fra 1965 til starten på 90-tallet, drev fjellklatring i Setesdal. De skal ha vært så langt vest som Tønstad.

I Egersund-området ble det drevet klatreaktiviteter på 70-tallet. Tore Sunde Rasmussen - formann i nystartede Egersund klatre- og tindeklubb - hang seg med en kar ved navn Harald Brandsberg. Sistnevnte var medlem av Norsk Tindeklub. - *Dette er minst 16-17 år siden*, mener Sunde Rasmussen. Klatringen skjedde på en vegg i Ryttervik.

Blekkeredaksjonen har ikke lest alle turistforeningsårbøker, eller bladd gjennom lokalavisarkiver gjennom 100 år. Lignende historier om klyving og bratte aktiviteter har sikkert forekommet.

Ekteparet Kvæstad

To navn til må nevnes for historien om bratte venner i Rogaland går over til historien om Bratte Rogalands Venner:

Jacob og Arna Kvæstad. Ekteparet fra tjukkeste Stavanger var særdeles bratte venner, men ikke av Rogaland. De levde et aktivt friluftsliv og globetrotterliv. I 1970 besteg de Store Skagastølstind (2405 m.o.h.), siden Romsdalshorn (vel 1555) og Vengetind (1853) i Romsdal med Arne Randers Heen som turkamerat. To år senere kom de opp på Mt. Blanc (4807) og Matterhorn (4477) i Alpene, begge i en alder av rundt 60 år. I

1974 gikk de Haute Route, turen på breene mellom Chamonix og Zermatt. Isoksen Kvæstad hadde med på Matterhorn, henger på utstilling i Turistforeningens lokaler i Kannik. Da Blekkå var i kontakt med Arna og Jacob Kvæstad, hadde de nylig kommet tilbake fra fotturer til Prekestolen og Kjerag. De er nå 82 og 78 år.

I samme forbindelse: På Austre Åmøy bor Rogalands sannsynligvis første medlem i Kolsås Klatreklubb. Rolf Asbjørn Lunde er 47 år og ble aktiv Kolsås-klatrer i studietiden tidlig på 70-tallet. Ifølge ham selv den tiden Arne Næss sr. fremdeles løp opp og ned Kolsås-stupene - usikra.

3. BRATTE ROGALANDS VENNER

- BEGYNNELSEN

Hvor ble den første ruten i Rogaland gått? «Berges Trim» (IV) på Himlingen ved Sandnes er en kandidat, gått allerede i oktober 1978 av Martin Berge/Nils Engelstad. Siden ble en eldgammel, rusten fjellbolt funnet på Himlingen, men den ble slått vekk.

Nils Engelstad skriver i 2-års rapporten fra 1982:

«De første registrerte småturer ble foretatt på strekningene» Sandnes-Dale, Sandnes-Høle og ved Oltedal (Ravndal) sommeren høsten -78 av M.Be./N.E. og av et par briter med Mike Blenkinsop i spissen. Den første lange klatreturen her, og derved åpningen av Tau-feltet ved Tysdalsvatn, fant sted først i okt. -79, da ruta «Svåo» ble gått av de fire stifterne av BRV. Den første registrerte is-rute i Sør-Rogaland er «Sigbjørn-fossen» i Hunnedalen mars-79 (M.Be./N.E.).»

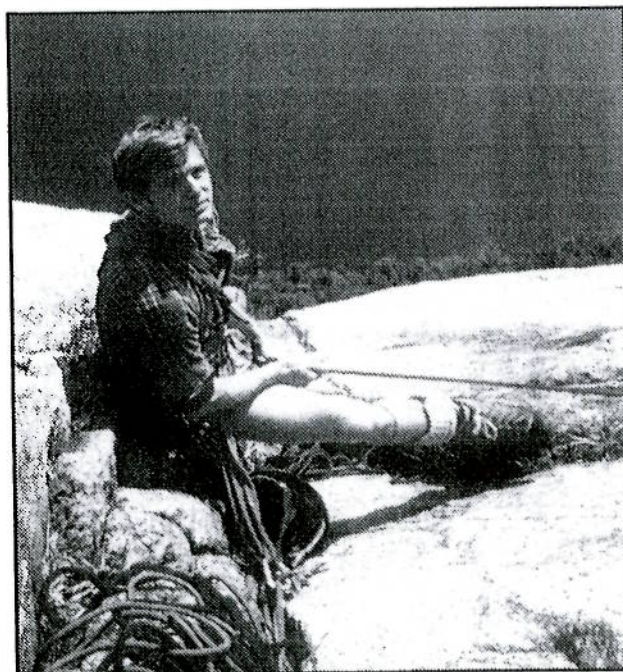
Flere mener den aller første ruten var det navnløse 6'er risset på Bærheimsnuten på Forus. Hvis det stemmer, er det litt artig; Rogalands første klatrerute. Navnløs. Ukjent førstebestiger. Men risset består.

Verd å merke seg er hva Leif Jensen påpeker i innledningen på klatreforeren for Rogaland: Arbeidet med registrering og oppdatering av ruter lå brakk i mange år. Mye av ruteinformasjonen antas å ha gått tapt, og deler av den vi har er mangelfull. Klubben er nødt til å forholde seg til det som faktisk står nedskrevet.

Et eksempel på ikke-registrert klatreaktivitet skriver seg fra Trodlatysdal i Strand. I den isolerte enden av vannet hadde Nils Engelstad og en danske ved navn Luffe Bøgh (førstebestiger av «Luffes mareritt», Dale) klatret «noe graps». På vei ned mistet Luffe sekken. Oppi lå et Rolex-ur fra 1920 av den verdifulle typen. Merkelig nok fant de ikke sekken da, men derimot tre uker senere da de dro inn igjen.

De fire stifterne

Etter er en del forberedene møtevirksomhet, ble Bratte Rogalands Venner stiftet på puben Dickens 17.mars 1980. Til stede var fire mann: Nils Engelstad, John H. Coulter, Martin Berge og Per B. Haavik. En trøndersk ostlending, en brite, en jærbu og en siddis. En geografisk spredning på medlemmene som sikkert er representativ ennå.

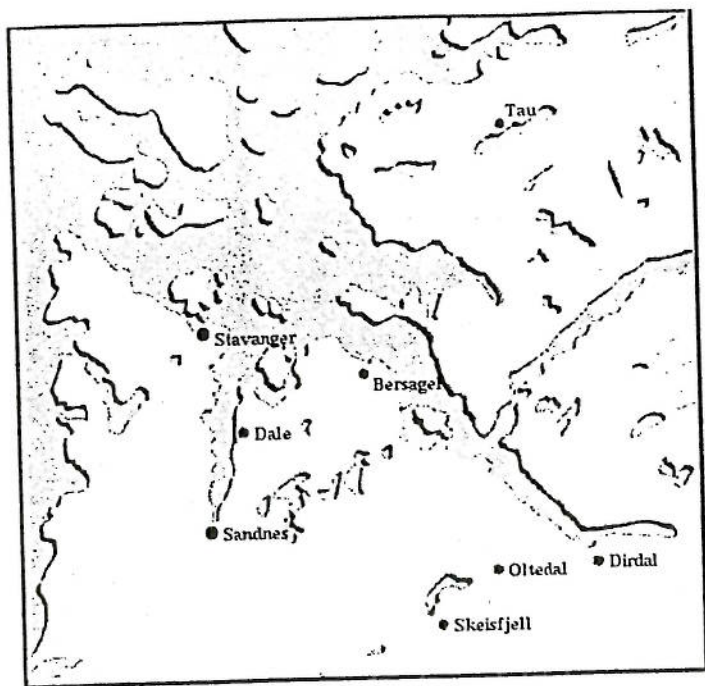
Nils Engelstad. (Foto: Harald Bjørgen)

- Nils Engelstad (født 1944) var BRVs definitive lederskikkelse fra starten 17. mars 1980 og de første to-tre årene. Men han ville ikke være formann. Han kalte seg «oppmann», og det er ved ettertanke en slående betegnelse på en leder av en klatreklubb. Han kom til oljejobb i Stavanger januar 1978 med fullt utviklet fjellsportinteresse fra inn- og utland. Klatreinteressen fikk næring

i fjellsportmiljøet ved NTH, Trondheim, hvor Engelstad, som fottur-lei Trondheims-gutt, hang seg på Ralph Hoibakk & co. Engelstads navn blir stadig nevnt i norsk fjellsport-historie fra 60- og 70-årene. Blant annet var han tidlig ute med å utforske klatremulighetene i Troms fylke. Han innehar fremdeles høyderrekorden i BRV, med 7100 meter over havet. I 1983 kom han opp på Pamirs tredje høyeste topp, Pik Kosjnevskaja, som bare har Pik Kommunizma (7495) og Pik Lenin over seg i eks-Sovjet. Engelstad var første skandinav opp. Ifølge sentrale kilder fra «the early years» var Engelstad en typisk «eventyrer som ville klatre lengst mulig ruter med minst mulig utstyr», og som ikke lot seg stoppe av litt gress og mose, stedvis en nyttig egenskap i Rogaland. Han skal ha vært umulig å holde følge med på bratte, sleipe returer. Engelstad var også den som samlet folk hjemme hos seg til uformelle sosiale sammenkomster, de første spirene til de senere så populære årsfestene. Om selve stiftelsen av BRV, sier Engelstad: «Vi ble enige over en pils.» Han var formann i Norsk Tindeklubb 1987-1991, og er stadig ganske aktiv: I 1994 nådde han nesten 7000 meter på nordsiden av Everest, før ekspedisjonen måtte snu på grunn av ras og rasfare. På BRVs

jubileumsfest 18. november 1995 ble Nils Engelstad utnevnt til BRVs første æresmedlem.

- Martin Berge (født 1943) vokste opp i Telemark, men er jærbu og bor på Lyefjell utenfor Bryne. Fjellsportinteressen ble vakt i 20-års alderen. Sammen med de tre andre stifterne ble Berge den første som satte foten i Tauveggen. Han ledet første taulengde da «Svå» (16 tau, IV+) ble gått oktober 1979. Han er trolig den første rogalendingen som fikk medlemskap i Norsk Tindeklub. Berge er fremdeles med i BRV.
- Per B. Haavik er født og oppvokst på Stokka i Stavanger, var aktiv den første tiden, flyttet fra byen i 1981 og har siden vært borte fra BRV-miljøet. Han er venn av Steffen Wesnes og Bjørn Eie, som fremdeles henger med i BRV. De tre begynte å klatre samtidig på slutten av 70-tallet. Da Wesnes måtte dra i militæret, ble Haavik igjen, fortsatte klatringen og ble altså en av stifterne.
- John Coulter var nok en brite som kom til Stavanger i forbindelse med oljå, men han forsvant fra byen nokså tidlig på 80-tallet. Han satte imidlertid sine spor, og var blant annet med på tre førstebestigninger i Tauveggen.

På Himlingen like sør for Dale går Rogalands første registrerte rute. I tillegg til Dale, var Tau og Dirdal de første stedene BRV fant fram til. Senere kom klippefelt som Bersagel og Oltedal. Sørfylket med Sirevåg, Egersunds-området, Heskestad og Jøssingfjord registrerer også stigende aktivitet. Nord-Rogaland er hittil lite utviklet

4. VEDTEKTENE

- TIL EVIG TID?

Stiftelsesdokumentet til BRV er såre enkelt i sin form:

STIFTELSESDOKUMENT
FOUNDATION DOCUMENT
AV/OF
BRATTE ROGALAND
VENNER
B.R.V.
STIFTET/FOUNDED
PÅ/AT
DIREKTORSTYRETT
17. MAI 1980
J.H. Støer, Per. Hovik, Ole Englund

Det slår simpelthen fast at klubben er konstituert. I tillegg måtte man ha formålsparagraf og opptakskrav. Nils Engestad skriver i to-års rapporten fra 1982:

«Formålet med BRV er hovedsakelig å være turinspirerende og kontaktskapende for fjellklatrere i Rogaland.»

Opptakskravene til BRV må være enestående for en klatreklubb. Ifølge to-års rapporten lyder de som følger:

«Enhver som klatrer en rute på min. 3 taulengder (eller 3 vanskelige en-

taulengders!) på klippe eller is i Rogaland og liker det, blir medlem av BRV hvis vedk. ønsker det og bor i/besøker årlig Rogaland. Medlemskapet er økonomisk, sosialt og politisk uforpliktende.»

Ingen kontingent altså. I 1982 opererte BRV med en Aktiv og Passiv-liste. For å bli definert som «aktiv» BRV'er måtte du ha klatret i Rogaland det siste kalenderåret før årsmøtet.

«Er det lenger siden, havner de på Passiv-listen, hvorfra de strykes etter 3 klatreløse år i Rogaland. Gjenopptatt aktivitet betyr gjenopptatt medlemskap i BRV - hvilket privilegium!»

Medlemslisten per 1.januar 1982 viser 18 aktive medlemmer og fire passive. Siden har BRV-styret strammet opp og formalisert klubborganiseringen en smule, slik at vedtektene anno 1993 framstår i en noe ryddigere form.

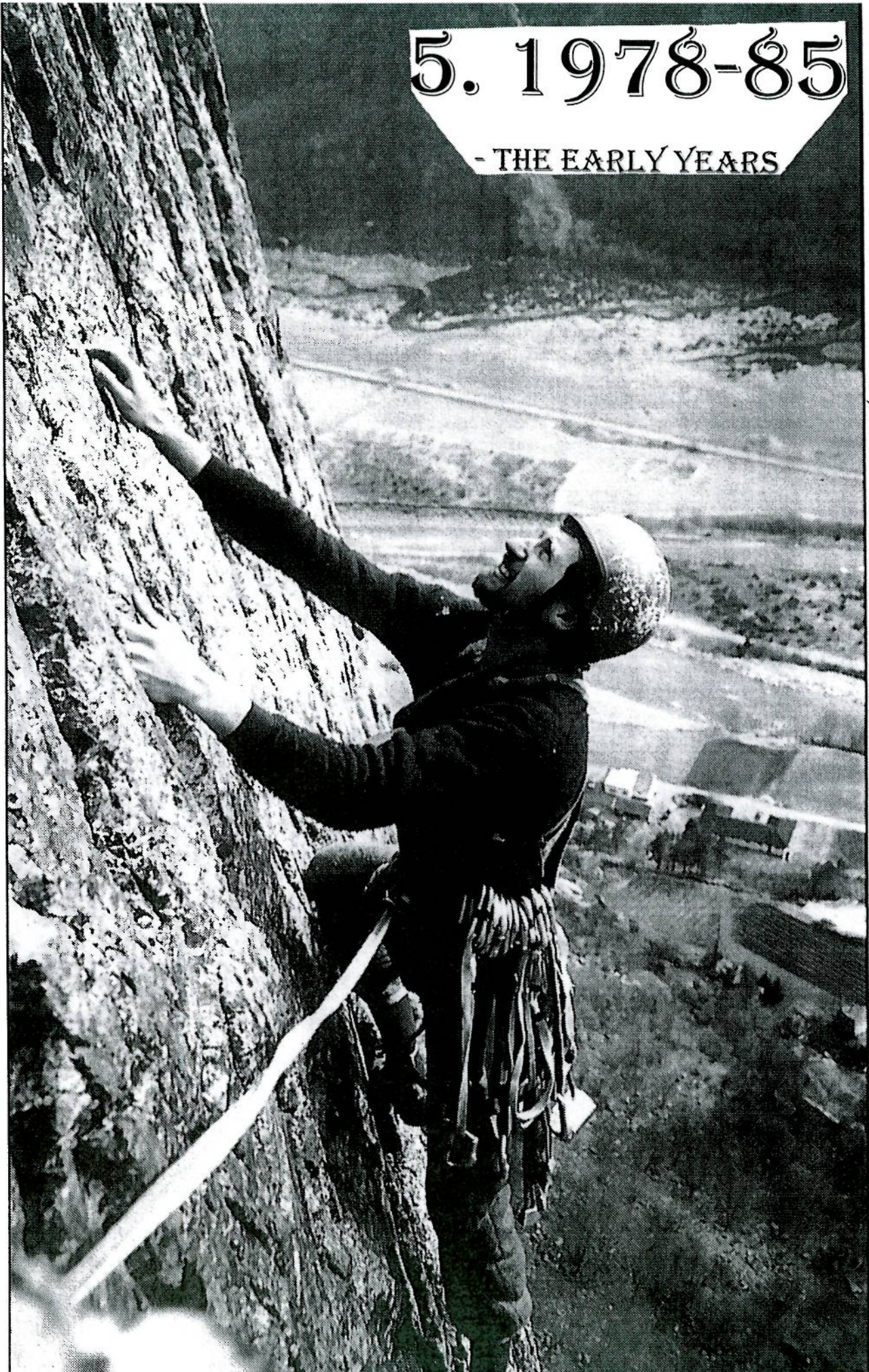
I punkt 2.5 i BRV-vedtektene heter det at «medlemmer som opptre uhovisk gjentatte ganger eller bringer klubben/klatresporten i vanry, kan av styret ekskluderes som medlem av BRV.»

Ifølge ordboka kan «uhovisk» bety uanstendig, liderlig, vulgær, plump, lastefull, rå, sanselig, svinsk, utsvevende, vellystig, lavtliggende, folkelig, udannet og ukultivert. I så fall har trolig opptil flere medlemmer i BRVs historie opptrådt uhøvisk ved flere anledninger, ja, faktisk kan dette være ganske normal oppførsel der BRV'ere ferdes. Uten at noen er blitt ekskludert. Tvert i mot bidrar den noe losslupne tonen i klubben til å gi den særpreg. Takhøyden i BRV er stor. Og ingen har såvidt vites noen gang blitt avkrevd bestigningsliste for å bli medlem.

Men statuttene står nedskrevet, og det har de gjort fra starten.

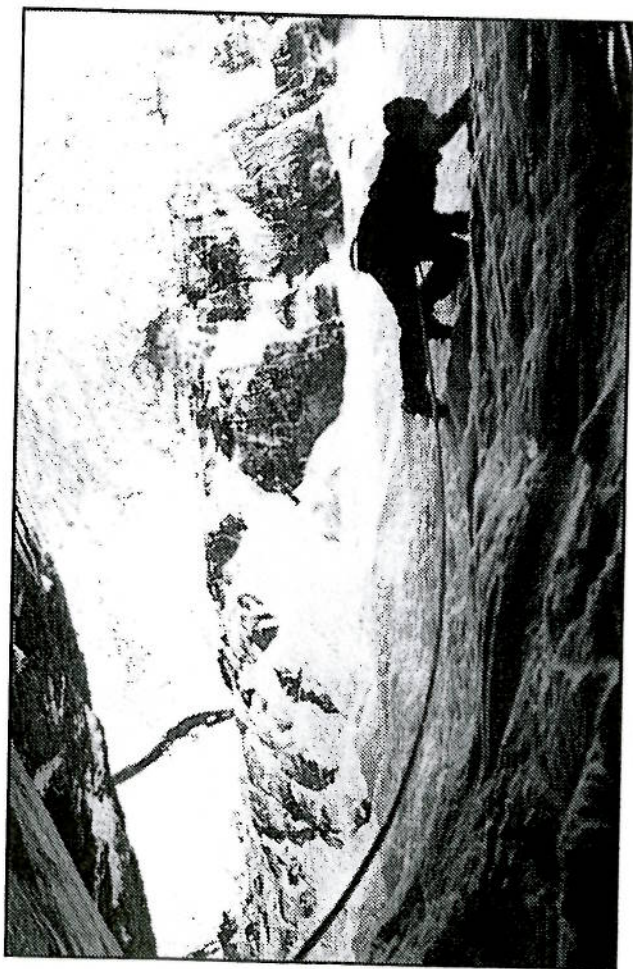
5. 1978-85

- THE EARLY YEARS

Historien om Bratte Rogalands Venners første år, kretser om flere personer: Nils Engelstad, John Fivelsdal og Mike Blenkinsop er tre av de mest sentrale navnene. Alle kom til Stavanger i anledning jobb i oljå, og hadde lang klatreerfaring da de kom hit.

Mike Blenkinsop (store bildet, foto Nils Engelstad) trodde han måtte gi opp klatringen da han kom til Stavanger. Briten (født 1955) arbeidet som trainee i Schlumberger i flere måneder før han fant ut at Rogaland faktisk er mer enn Jæren. Han anskaffet seg kart over Sør-Rogaland og gikk systematisk til verks med å telle koter for å finne ut hvor det var bratt. Når han først kom i gang, var han ustoppelig. Blenkinsop har ikke vært i Rogaland siden 1985, men han glemmer aldri.

Dette startet som en skitur i Hunnedalen. Det ble ganske bratt etter hvert, og Nils Engelstad (bildet) fikk bruk for det svært begrensede medbragte isutstyret. (Foto: Harald Bjørgen?)

- Det som overrasket meg, forteller han - var at ingenting her var klatret. Jeg så på fjellene her med vantro. Urørt! Jeg trodde ikke mine egne øyne første gang jeg så Tauveggen, og hadde ikke drømt om at kvaliteten på klatringen skulle være så flott.

Første småflyturen inn Lysefjorden beskriver han som «un-be-liev-able». Han har stadig problemer med å forholde seg til at ingenting var utviklet. «I felt lucky,» sier han.

Blenkinsop «still enjoys climbing when he can». Han drømmer fremdeles om en linje på en vegg i Røssdalen som han aldri fikk gått. På spørsmål om han er BRV-medlem, svarer han: «In spirit, yes!!»

Solid fjell, solid mann. Mike Blenkinsop, «Diamond», Diamantsva, Oltedal. (Foto: Nils Engelstad).

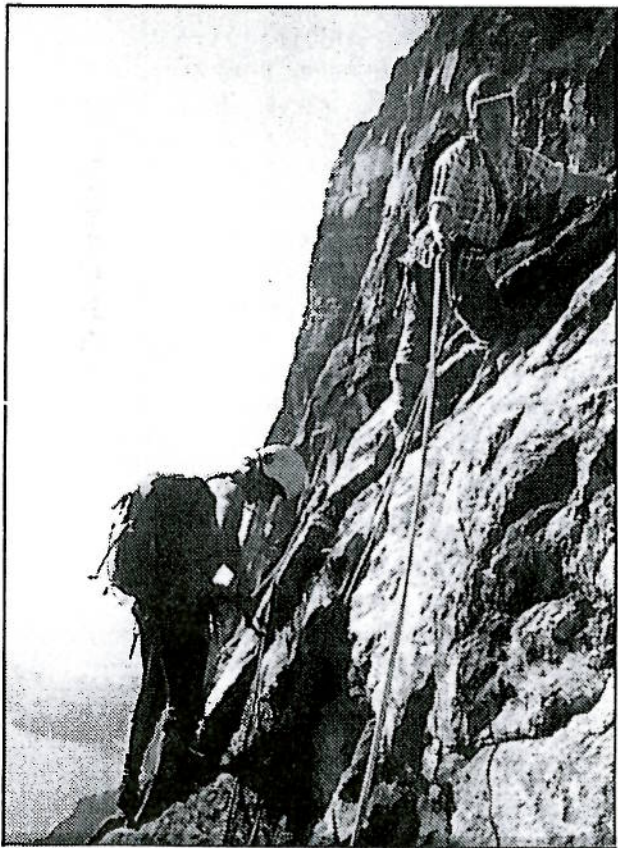
I 1981 skrev Blenkinsop en artikkel om bratte Rogaland. Tittel: «Fjords of fun and fear!» Den sto på trykk i firmabladet til Blenkinsops arbeidsgiver på den tiden. Vi gjengir den i sin helhet (se mot slutten av kapittelet). Autentisk BRV-historie, med norsk enerett for Annalene!

I likhet med Mike Blenkinsop, fortonte oppdagelsen av bratte Rogaland seg som en åpenbaring også for Nils Engelstad:

- *Opplevelsen var helt unik. Jeg glemmer aldri første turen inn Lysefjorden. Vi kom til et distrikt hvor ingen hadde kjennskap til fjellklatring. Folk drev ikke med slikt. Det er rart at ikke rogalendingen fant ut av klatringen på egenhånd.*

John Fivelsdal er den eneste av disse tre som fremdeles bor og klatrer i distriktet. En jeger etter nye ruter sommer og vinter, men også med blick for de små klippene. Han skal ha vært den som fant Stangeland-klippen («Helleberget»), som du ikke tror er der før du står under den. Om den historien heter det:

«Typisk John å kjøre rundt på flate jæren for å lete etter klatrefelt. Og finne det.»

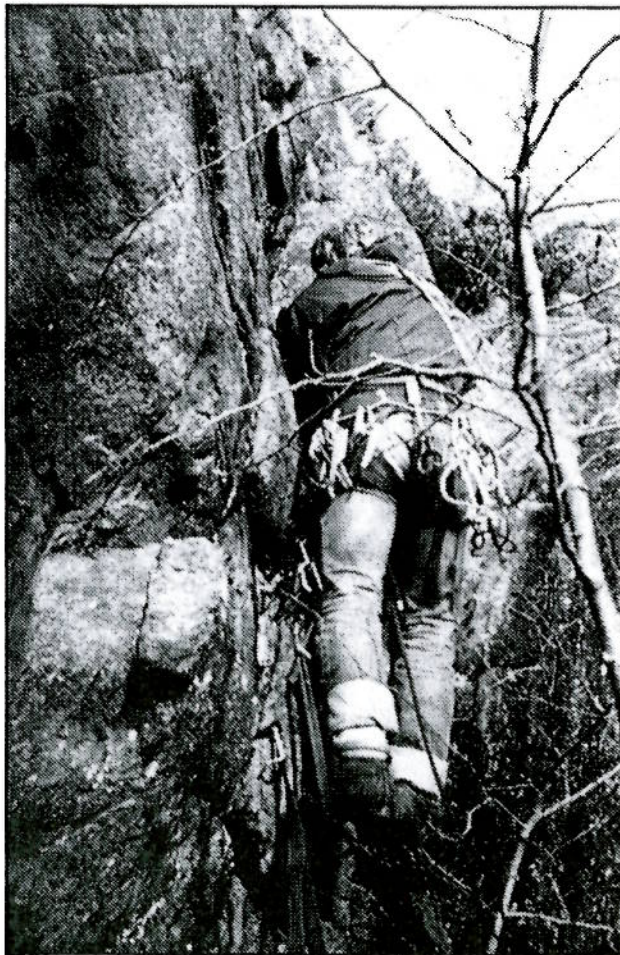
Harald Bjørgen (til høyre) fra førstebestigningen av «Skrå», Tauveggen august 1981 - the hard way.

En annen flott Bjørgen-rute er «Byrkjedalsisen», den lange og ofte tynne stripa på høyre side rett etter at du har svingt opp i Hunnedalen, som Harald klatret med Nils Engelstad. Såvidt vi vet, er den ikke repetert.

Andre som gjorde sine første famlende flytt på denne tiden var Harald og Ture Bjørgen, samt Per Markestad, vel den første i BRV som begynte å trene klatring systematisk. Brodrene Bjørgen var tidlig ute og lærte seg isklatring, og fikk førstebestigningen av Tveitaisen sammen med Hallstein Lie.

Av brodrene Bjørgen er det definitivt Haralds navn som går mest igjen fra foreren de første årene. Han hadde drevet ishockey i 10 år da han leste «Everest - the hard way» av Chris Bonington på slutten av 70-tallet.

- *Jeg kuttet ut hockeyen på dagen., forteller Harald. - Dette var noe helt annet - opplevelsessport! Jeg skaffet meg en tysk bok om fjellklatring fra 1971. 250 tettskrevne sider som tok for seg ALT. Jeg leste den i pausene på gliden. Deretter kjøpte jeg Chouinards klassiske «Climbing ice», før*

«Onna et tre, bag ein hekk...» Teknisk klatring anno 1981. Ture Bjørgen, Himlingen, Sandnes. (Foto: Harald Bjørgen)

sportsklatrebøkene begynte å dukke opp. Ingen skulle komme her og lære meg noe om fjellsport på den tiden. Egentlig kunne vi ingenting. Men vi begynte jo å lede».

Brødrene Bjørgens første tur skal ha vært på Storaberget ved Lutsi, ei rute som ble gått i 1979 og som ikke er registrert i føreren. Guttene hadde med seg to 9 mm tau - ekte Edelrid - to hammere, fjellbolter og hjemmelagde brystseler. Det var alt. Harald husker turen godt fordi han sto i en einerbusk og hamret inn en fjellbolt. Eineren stakk så jævlig at han måtte kikke ned mellom beina. Der var det et vepsebol.

Jomfruturen til brødrene Bjørgen tok sin tid selv om det bare var to taulengder, og avstedkom en leteaksjon fra personer som sto dem nær. Men «kryssende interesser» førte til at mens letemannskapet kjørte Rogaland rundt med slepetau og lommelykt på leting etter to fjellklatrere, var brødrene brothers på det tidspunktet på god vei hjem i en lun bil.

Tre andre karer som begynte å klatre i det skjulte på et tidlig tidspunkt var Steffen Wesnes, Per B. Haavik og Bjørn Eie. Haavik er nevnt som en av stifterne. Kompisene Steffen og Bjørn deltok på et klatrekurs i Jotunheimen i regi av Dave Durkan (innehaveren av Sportco i Oslo) juni 1979. Et klassisk fjellsportkurs med tinderangling og alt det der. Visstnok var det Bjørn Eie som fattet interessen først. Etter et besøk i London, kom han hjem med «en forgylt fjellbolt, et grønt tau og en tjukk bok om klatring.»

Senere samme sommer (1979) dro de tre til Sveits for å lære mer om den edle fjellsport. Guttene havnet i den lille fjellandsbyen Arola hvor en sveitser arrangerte klatrekurs. Sveitseren het Guy et-eller-annet, og skal ha vært en av stuntmennene ved innspillingen av Clint Eastwood-filmen «Eiger Sanction» Wesnes, Eie og Haavik - som på den tiden var tenåringer - bodde i stivsko den uka kurset varte, hadde litt problemer med akklimatiseringen på 3000 meters høyde, men fikk med seg en tur på Matterhorn (4477). I Rogaland prøvde de seg fram på Duelli-fjellet og traktene omkring Lutsi.

Det første store klatreåret

1980 ble det første store klatreåret. De store veggrutene på Tau ble klatret i juli av

Blenkinsop og Richard Thomas («Anglosaxon» og Taurus»). Samme måned dro den første ekspedisjonen til Lysebotn, hvor «Lyse-diagonalen» på Kjerag (Blenkinsop, Thomas, Bjarne Schmidt, Engelstad) ble den store oyeåpneren for klatremulighetene i Lysefjorden. Dette kan også regnes som den første klatresamlingen i BRV. (Mer om Lysefjord-ekspedisjonen lenger bak i kapittelet «BRV på trykk».) Rotthammeren ved Oltedal og altfor lite besøkte Gyadalen fikk også sine førstebestigninger tidlig på 1980-sesongen.

Vinteren 1981 startet med to vinterruter i Hunnedalen, den ene et kjempegjel opp fra Motland-gården (H.Bjørgen, Engelstad), som gjestfrie familien Solheim gjorde til et kaffe- og verbalklatresenter for BRV. Returen til Bjørgen/Engelstad gikk for øvrig noe raskere enn karene hadde planlagt, og resulterte i en av de mer alvorlige nesten-ulykkene i BRV-historien. (Se omtale lenger bak i kapittelet «Uhellene».)

Så sto Dirdalsveggen for tur, og gutta visste å velge linjer: «Comfortably Numb» (Blenkinsop/Thomas) og «King Crimson» (Blenkinsop/Fivelsdal) er de første rutene i veggen (sett bort ifra «Dirdalstraversen»). Rogalandsklatring på sitt aller beste - definitive klassikere. «King Crimson» (5 tau, 7-) ble for øvrig klatret i fri første gang i 1983 av Helge Stokstad/Per Markestad. Nevnes fra 1981 bor også Midtstølnuten i Hunnedalen som ble førstebesteget i august av Engelstad/Fivelsdal.

Ved årsskiftet 81/82 ble Tveitaisen klatret for første gang, den mest populære av Rogalands isruter. Brødrene Bjørgen og Hallstein Lie gikk på ski fra Ovstabo (14 kilometer), teltet i Tveitabrekka og klatret den fire taulengder lange turen utstyrt med det verden hadde å by på i de dager: Breokser med treskaft, reime-stegjern og hockeyhjelm.

Dale oppdages

Opprinnelig var det Dalebotnen klatrerne kastet sine bratte blikk på. John Fivelsdal og Richard Thomas tok turen inn mars 1979 og klatret «Original Route» (6+). Tre år senere gikk Fivelsdal og Per Haavik den andre ruten; «Abraxas» (V+). Siden har det vært folk inne og sett på Dalebotnen, men vi

Klatre- samling i Lyse- botn

[illegible][illegible]

KJÆRAG

ris uigior de
 mest tydeli-
 ge formastø-
 nene i topp-
 veggen av
 Kizrog.
 Foto: Nils
 Engstedt.

Klippetro på Rogaland

GELSTAD

Klartene i L

FO

Fjellklatring ved Lysebotn

Fyllingen over hastakene i Lysesholn byr på flere rættmøgheter, og øverst på vestre set vi Schundt på vei opp av trassene der. Solvarmen og uforglelsen i det uaknne lera på Lysesholfs svammehullang som kan skimmes nedenunder i et øyeblikk. «Hvite Svale» fulgte, en flott 10 ualingsdørs rætt innongf Sagbakken, mens deres siste klareprosjekt ble mindele vel-lykket. Et forsøk på det vestligste og mest kjente partiet av Kyrring startet med bølforingsproblemer langs bratte stier og i sterke vind, og endte med at en kanna rohai og fire skiprudne klarete ble plukket opp av rættakten «Lysesholn». I mellomtiden var de blitt stoppet av noen lodderne romer i 600 m høyde (se kasset på to av bildene), samtidig som de oppdaget at rohaien de hadde fortalt ble stått i fjeller med svæne av bødger og vind langt der med under samarbeidene deres. Nedfjring var eneste utvei, og skynn omhørd i rættakten, hvor noen heldigvis fikk øye på de eneste hjerne-

I alle fall, Lysejorden var velstøttet plassert på klart kartet, og andre prosjekter venet.

N. E.

Foto:
Nils Engelstad bilde 1 og 2, V

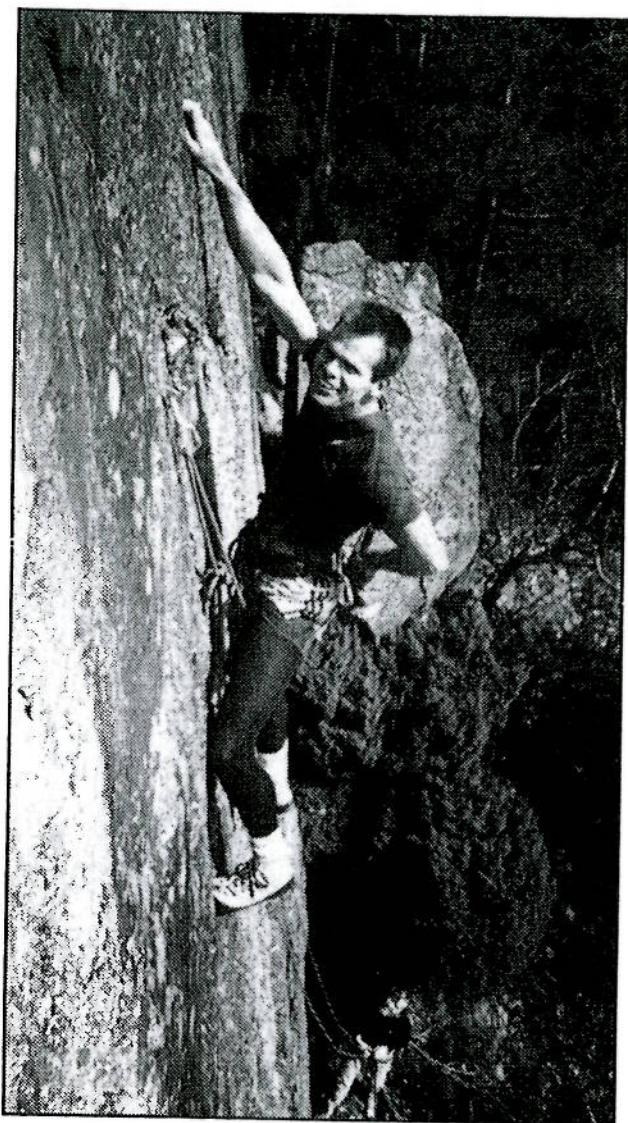
“to 3, Richard Thomas bilde 4

Klatterne i Lyseboen kom seg opp «kjempesvakt» nær Fløytti

KJERA BLE FOR M EKTIG

Årsager, blev for mektig for fjællklærrerne som nylig var i Lysbohm. Et forsk på besteg ei sidemuri av det ni hundre meter fjæll, var mislykket. Men klærne hadde ingen problemer med det alle Floyd. Nærmere tolv timer ble brukt i det sammenhengende svær fra fjorden og opp til toppen. Fire klærre i to tauh ble de første som har besteg dette fjellet.

kjenner ingen repeteringer. En av rutene skal etter sigende være verd å repetere, og byr på «three really good pitches» ifølge Blenkinsop.

Per Markestad på «Likfunn», Dale.

Etter hvert skjønnte man at den sørstvendte veggen oppe i ura var langt mer attraktiv. Per Markestad var en av dem som skjønnte det veldig godt. Han kom til byen i 1981 og hadde fattet interesse for bratte Rogaland etter å ha lest Norklatt 13 om Tauveggen.

Markestad skulle komme til å bli en av de mest aktive BRV'ere gjennom hele 80-tallet, og besatt dessuten formannsvervet fra 1983 til 1985 da John Steinar Svendsen overtok. Han er den som har hovedæren for innføringen av den rendyrkede sportsklatringen i Rogaland. Han innførte kalkposen i Rogaland i 1981 og kjøpte de

første Fire'ne i 1985. Markestad kom fra Bergen hvor kalk var forbudt i henhold til klubbvedtektene. Faktisk var klatring generelt uglesett på denne tiden. Blant den gemene hop av befolkningen var sporten myteomspunnet, og i Rogaland bortimot totalt ukjent. Per Markestad hadde for eksempel en kompis som ikke turde å si til kollegene på jobben at han klatret. Han var redd for å bli sett på som selvmordskandidat.

De første Dale-klatrerne var først og fremst inspirert av den mer tradisjonelle klatrestilen. I klatremagasiner studerte de bilder fra Yosemite til øyet ble stort og vått. De drømte om jammeriss og tapede hender. Layback var idealet.

Dalefeltet fikk sin første rute vinteren 1982; «Zodiac» (V). Fine «Narrow slab» (V+) fulgte i vinterferien. De første Dale-rutene ble gått on-sight. Det var aldri snakk om å topptaue. Den første borebolten ble plassert på «Hår i suppa» (7-, Markestad) i 1983. Dette var også den første ruta som ble trent inn på topptau. Uvant kost i de dager. En del oyenbryn ble rynket på den første tiden.

Om noen har reagert på boltingen på Dale-ruta «Puls» (7-, Markestad, 1982), så er bakgrunnen denne:

Per Markestad hadde vært og sett på Hans Chr. Doseths «Stillheten» på Fjell ved Drammen. Dette var den første rendyrkede bolteruta i Norge med vanskegrad 8 blank. Der ble 6 millimeter-boltene plassert to og to ved siden av hverandre, fordi Doseth ikke stolte på dem enkeltvis. - *Jeg visste ikke bedre, og trodde det skulle være sinn*, forteller Markestad om da han boltet «Puls». - *Men jeg syns det var for kjipt å sette dem i samme høyde, så jeg satte dem med bare en meters mellomrom.*

Leif Jensen forteller at han reboltet ruta på samme måte. Han respekterte førstebestigerens bolteplasseringer uten å ha kjennskap til hvorfor de var satt akkurat slik.

Klatrefeltet på Dale ligger rett ved en større psykiatrisk institusjon. Navnet på en annen rute som ble gått på den tiden, «Likfunn» (7-, Markestad), henger sammen med dette. Geir Arne Bore, Ole Aasvold og John Steinar Svendsen var ute og lette etter buldre plasser, da Svendsen oppdaget klær på en hylle. Han kikket enda lenger utfor kanten,

og merket lukten. Det var en dame fra psykehuset som hadde valgt å avslutte livet på denne måten.

Noen klatrer opp, andre kommer ned.

Alv Borge 17 år gammel på «Alvedans» (8), Dale.

Alv Borge og Håkon Hansen, Bernt Ove Reinertsen og Geir Arne Bore, tilhører definitivt førstnevnte kategori. De var datidens tenåringer i BRV, hvor de trådte sine barnesvasko og trente seg opp til å bli blant de bedre klippeklatrere i landet. Alle etterlot seg spor, de tre førstnevnte med klassiske Dale-ruter, sistnevnte blant annet med en smått klassisk Dale-artikkel i Rogalands Avis fra 1985 (gjengis i sin helhet lenger bak).

Hansen og Borges høydepunkter er «Stimulator» (9-) og «Kvantespranget» (8+), for Reinertsen sin del ruta «Imperiet» (7+). Alle rutene ble gått i 1987. Hverken «Kvantespranget» eller «Stimulator» er repetert, knapt nok forsøkt topptauet. I så fall må det være gjort i all hemmelighet. Den alminnelige oppfatning er at det ikke fins

norske klatrere i dag som behersker denne typen klatring.

En del av Dale-historien er også skrevet av besøkende klatrere fra inn- og utland. Leif Henriksen og Per Hustad var her og etterlot seg utfordringer som «Jesus dro fra Dale» (7+), «Åpenbaringen» (8-) og «Galeislaven» (7+). Brite Nipper Harrison klatret i løpet av kort tid flere ruter av støtende karakter, blant annet «Valhalla» (2 tau, 7-) - Dales mest opplagte rute - og «Verbal Abuse» (7+). Alltid on-sight og kilesikret, hvis det var mulig å sikre.

I dag har Dale passert 100 ruter og er trolig det mest brukte craget i Rogaland. Mye på grunn av nærheten til byene. Mer Dale-historie i avsnittet om «BRV i Norklatt».

Nye klassikere

1982 ble et nytt, bratt klatreår. Dirdalsveggen fikk to nye klassikere: «Superhjørnet» (6) Markestad/Olsen og «På kanten» (6) Markestad/Bjorgen/Engelstad. «Superhjørnet» og «På kanten» er populære klassikere i dag, men representerte store utfordringer da de ble gått:

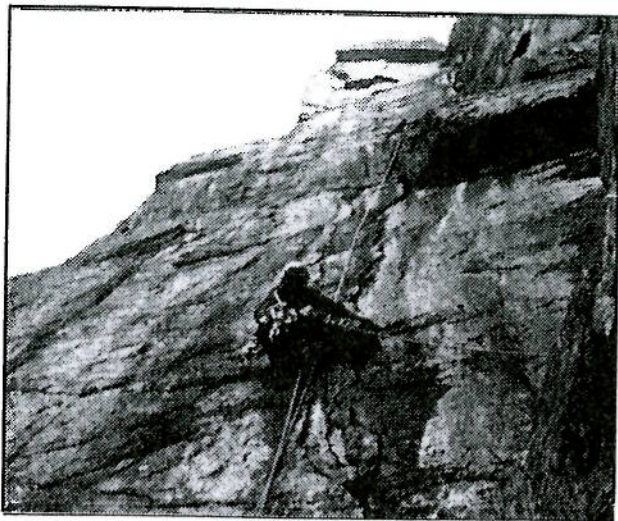
Harald Bjorgen, Per Markestad og Nils Engelstad hadde lenge studert rissene opp fra hållå på Båndet i Dirdalsveggen. Engelstad nølte lenge, men ble til slutt med. Han kom opp til en hengende standplass på det mest eksponerte, like under hylla «på kanten». Det skal ha vært første gangen Nils Engelstad var taus på klatretur i Rogaland. Siden har «På kanten» blitt frisolert, med tau. Det var Magnar Osnes som ble så forbannet fordi klatrekameraten trakk seg, at han klatret veggen alene. «På kanten» er også forsøkt soloert uten tau, men vedkommende snudde like over båndet og klatret ned igjen.

Til høyre for «På kanten» er det et digert dieder som lenge ble beglodd fra bakken i Dirdal. «Superhjørnet» ble først forsøkt besteget av Per Markestad og besøkende nordlending Ivar Olsen.

- Vi kom opp i det brede risset og hadde ikke flere 4'er friends. Og 6 var det vanskeligste vi kunne. Så vi snudde og lot tauet henge, mimrer Per.

John Fivelsdal dro umiddelbart inn sammen med Ed Price, en amerikaner som huskes blant annet fordi han alltid klatret i dongery og brukte dykkervanter når han

klartet is. Utlendingene brukte ikke Markestads tau. Også de måtte innse sitt nederlag på den tunge sekserpassasjen. Etter det dro Markestad/Olsen inn igjen, psyket seg opp og klatret til topps.

John Fivelsdal i gang med 6'er-risset på «Superhjørnet», mens tauet til Markestad/Olsen henger igjen fra første forsøk

I ettertid mener John Fivelsdal bestemt at han hadde støtet til topps på sitt forsøk, hadde han visst at ruta var ubestegen. Han skjønnte ikke på det tidspunktet hvorfor det allerede hang et tau på ruta.

Historien forteller litt om konkurransementaliteten i BRV på den tiden. Om ikke John fikk førstebestigningen på «Superhjørnet», fikk han tatt Per ved nesa ved en annen anledning. Per nevnte en dag for John at han hadde tenkt å klatre fossen i skaret mellom Oltedal og Dirdal. «Åja», sa John. Tidlig neste dag kom Per til innsteget sammen med Harald Bjørgen. Da var John Fivelsdal og Ed Price i full gang.

På Tau ble meget imponerende «Minotaurus» (7 tau, 6+) gått av Blenkinsop/Markestad. Taus kanskje flotteste rute ble etter sigende klatret på ren adrenalin, noe som kan trengs for de som klatrer den idag også. «Minotaurus» fikk sin første fribestigning mai 85. Siden har den fått flere varianter og framstår i føreren i dag noe annerledes enn originalen. Markestad/H.Bjørgen åpnet dessuten et nytt parti i Tau-massivet dette året. «Normannsslepa» (13 tau, 6-, A1 (4 pts) byr

blant annet visstnok på en horisontal kamin - uten bunn. Akkurat det siste blir avvist av senere bestigere. Men førstebestigerne hadde uansett en fin tur, og kom opp klokken 4 om morgenen.

En rekke andre bratte steder fikk klatrebesøk dette året: Uburen, Espedal («Half Dome»), Skredalia Giljajuvet (neppe repetert), Maudal, Øvre Tysdal og Diamantsva. Per Markestad viste vei på Dale ved å lede drømmerissene «Påskeaften» og «Steingata», begge 6+/7- (minst).

KUNNGJØRINGER

6/9-83

**Klippeklatring
for
nybegynnere**

En elementær innføring i
 klippeklatring og bruk av
 sikringsutstyr vil bli gitt
 av erfarne klatrere onsdagskveldene i september på Gramstad ved Dale.

**Oppmøte
rutebilstasjonen
i Sandnes
kl. 17.30**

**Ta med joggesko.
Forbehold tørt vær.**

1. gang 7/9

Årsrapporten forteller også om den første redningsgruppa innen BRV. Seks mann med Rode Kors-mann Rune Johnsen i spissen ble oppført på en beredskapsliste innen Alpin redningstjeneste i Norge, etter å ha tatt et nittimers førstehjelpskurs ved Stavanger Rode Kors.

De første planene for et klatrekurs tok også form i 1982. I «BRV-arkivet» finnes det en annonse fra Stavanger Aftenblad (6.september 1983) hvor det innbys til «klippeklattring» for nybegynnere onsdagskveldene i september på Gramstad ved Dale. BRV hadde neppe kursutstyr på den tiden, all den tid folk oppfordres til å ta med joggesko. Responsen var positiv, og fire travle kursdager ble avviklet.

Den første føreren

Den store organisatoriske nyheten i 1982 var likevel det første utkastet til Rogalands-fører. Pussig nok ble Rogalands første klatrefører (april, 1982) satt i system i Douala, Kamerun. Mike Blenkinsop var mannen bak, en utpreget systematiker som innførte praksisen med nøyaktige kartreferanser på vegger og crag. Den første føreren ble produsert i mini-format med halvstive permer. Idag er Rogalands-føreren i A4-format med stive permer, - av noen tolket som et tegn på at BRVs potens har vokst.

I introduksjonen til originalen skriver Blenkinsop:

«The objectives of this guide are two-fold. Firstly to catalogue recent local climbing developments, and secondly to provide a functional guide for newcomers to the area and as a consequence stimulate the already growing interest in the area.»

Selv om Blenkinsop forsynte seg grovt av Rogalands-granitten, var han stor nok til å ønske andre velkommen. Medansvarlige for 1983-føreren var John Fivelsdal, Per Markestad og Martin Berge.

Nils Engelstad velger å kalle Rogaland-føreren et «papirkonsentrat», av flere årsaker:

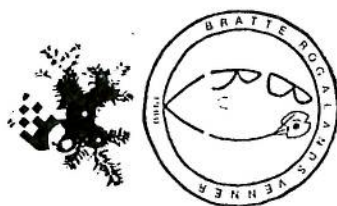
- Ikke alle rutene er med.
- Bratte Rogalands Venner var på den tiden for få til å lage en skikkelig fører.
- Det er bedre at noen blir utgitt, enn ingenting.

Engelstad uttrykker håp om at «en mer presentabel, tradisjonell og fullstendig» fører kunne komme «om noen år». Det tok 10 år for noe skjedde.

1983 var året BRV fikk eget symbol, samt første gang klubben sendte ut offisielt julekort. «Finn et godt klatrebilde herfra og la det være vårt årlige PR, i stedet for mer eller mindre trøtte, sjøldiggende klubb-blad», oppfordrer Nils Engelstad i årsrapporten. Vel, ja, egentlig er det jo et utmerket forslag.

Julekortet som er tatt med her, viser Harald Bjørgen på ikke-repeterte Byrkjedalsisen. Et annet av julekortene er av John Fivelsdal på «Jack of Hearts» i Forsand, en rute som ikke er registrert i føreren.

I 1983 fant den første annonserte klatresamlingen i Rogaland sted. Seks klatrere (delvis med familie) tok turen til Lysebotn, fire til Espedal.

God Jul
Bratt Nytt År

Medlemslisten vokser også, og teller i 1983 22 menn og kvinner. Nye navn er for eksempel Ole Aasvold og Geir Arne Bore, begge tilflyttere fra andre kanter av landet og fremdeles gode venner av bratte Rogaland. På medlemslisten for 1983 står også en viss «I. Gjelstenli», som formodentlig er Iver Gjelstenli, Romsdal-klatrer og journalist i Romsdals Budstikke i Molde.

Nye ruter ble gått på Fløyrlisvaene i Lysefjorden og i Espedalen i forbindelse med samlingen(e). Fra Tau rapporteres det i Norklatt 23/24 om rute nummer 15 og et mordforsøk i samme slengen. Det skjedde under bestigning av «Taupillaren» (9 tau, 6-Aasvold/Svendsen/Engelstad/Hansen) at den ene klatreren «i et svart øyeblikk kastet utfor en stein (blokk) i sjette taulengde.»

FJORDS OF FUN

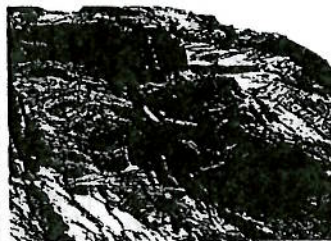
The offshore workers strike last year finally enabled "Tom" and myself to take some "days off" together and finally capitalize on the superb climbing possibilities that abound around Stavanger and, at the same time, visit some truly breathtaking places, meet some smashing local folk and get ourselves into some hair-raising situations! "Tom, the Bard from Stratford, displays a distinctly Will Shakespeare look on a local practice cliff only five minutes from the shop (1). Early morning starts were essential for some of the more serious routes like "Taurus" where 6 a.m. saw us already on the first pitch (2). This 500meter climb took nine hours to establish and was of particularly outstanding quality. It's still the finest climb in this part of Norway... for the moment. Pitch 3 of "Taurus," contemplating the continuation grooves up and to the left (3). The steep corners upward and to the right were taken by a companion climb established the previous weekend named "Anglo-Saxon," a name which went down like a lead weight with the local Norwegian climbing fraternity! Offshore thermal Runderwear made superb climbing clothes. High

up on pitch 7 of "Taurus" with space beneath my feet (4). As well as the superb high quality, vegetation-free granite on these cliffs, access is generally relatively simple. The climb for this cliff in Tysdal, Tau, literally starts directly from the E 13. In fact, the main worry here is wiping out passing cars with any of the looser rocks we might dislodge! Pitch 8 of "Taurus"...nearly there now! Nearing the top of this last pitch provided us with an immaculate finish and the crux of the climb (5). The view from the top of "Taurus" looking across the Tysdal-svatnet to another 600meter cliff... not climbed as yet (6). one of the big kicks to the climbing here is that is all new and involves a lot of exploration... sometimes by car, sometimes by boat and sometimes even by 'plane (7). Once, after doing a new climb in Dirdal and returning to the

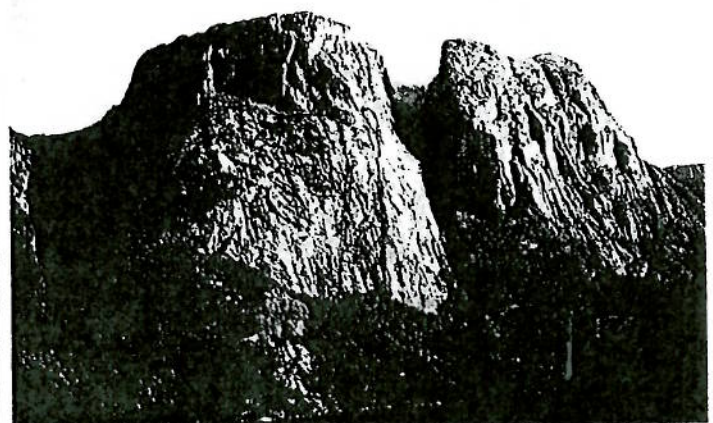
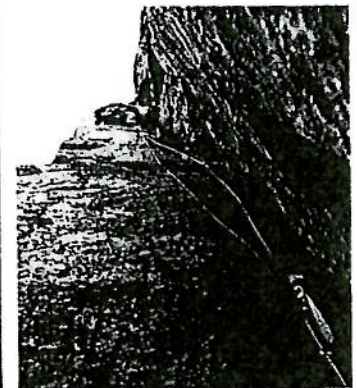
car dressed very respectably in T-shirt and sawn-off long johns split halfway up to the backside, we were treated to almost a hero's return by the local farmer who fed us on fresh strawberries and seemed to waste no time introducing us to his beautiful daughter. Although it seemed a good idea to take her back with us to the bright lights of Stavanger, she was suitably unimpressed! What a shame! Another crag-finding trip took us to the Upper Tysdal-svaten (8). After borrowing a local's boat for the afternoon and motoring for an hour up the lake (the only access) we were surprised to find a small farm at the end with an old woman of eighty living on her own.

Thinking she might be short of supplies we offered her everything we had: two oranges and a chocolate bar, to which she only laughed and explained that a sea-plane came every month and dumped a food parcel to stock up her deep-freeze.

The climax of the summer was a climbing trip into Lysefjord, the longest fjord in this part of Norway, most famous for its Pulpit Rock or Prekestolen, seen on our way in from the ferry "S.S. Lysefjord (9). The particular cliffs that interested us were right at the

2, 4, 5.
1, 3, 6.

. AND FEAR!

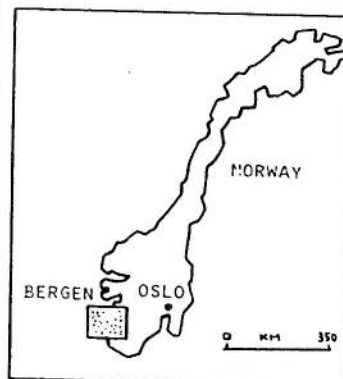
Photos by Richard "Tom" Thomas
Text by Mike Blenkinsop

head of the fjord, 4 hours away by ferry (again the only access), first "discovered" on a memorable cliff-hopping trip by plane. Seen here is the prow of "Kjerag" (literal translation: "Goat's Beard"), probably the most impressive cliff in (this part of?) Norway... 900 meters of vertical granite coming straight out of the fjord. Our trip culminated in an attempt on the prow, with our high point marked with cross (10) and the consequent events well documented... still there's always another fear! Success was achieved earlier in the trip on a more friendly cliff further down the fjord: the "Lyse Diagonal"

were well documented in the local paper "Stavanger Aftenblad" (see newsclips)... with ourselves remaining incognito as the "two Englishmen"! Sartorial elegance on the evening before we departed (13). Nils, Bjarne, Mike and John (another local climber)

ding with yet more unscaled cliffs have been "found." Time and time again I can't believe how fortunate I am in

0 m) in twelve hours nbing time. Euphoria on summit plateau: Bjarne, ke and Nils (11). Nils is logging offshore coordinator for Mobil and rne is his friend from o. I must admit to having problems filling out a ent Visit Report! Arriving back in Lysebotn with (in)famous boat, after "S.S. Lysefjord" rescue. The events of the trip

taking tea in the grounds of our Base Camp. A real spartan existence it was! In the background is the cliff of "Lyse Diagonal" and in the foreground in one of the many cherry trees that grow in abundance everywhere, overlaid with ripe fruit for the picking. Who said paradise was hard to find! After an early morning sunrise view over Lysebotn from the ferry, we were on our way back to Stavanger. Still, what about this year? Already major new additions have been made and new valleys aboun-

FJORDS OF FUN

being able to combine work and play so easily, as is possible in Stavanger. (P.S. Richard would like to categorically point out that he had left the proceedings and gone back to work when we managed to destroy THE boat!)

Fjellklatring i Lysefjorden

Since few of us read Norwegian, here is a translation of the two press clippings:

CLIMBING IN LYSEFJORD

"Two Norwegian and two English climbers have been climbing in the mountains of Lysefjord this last week. As far as is known, this is the first time this area has been climbed in. On Thursday last week they ascended KJERAG, 900 meters above sea level, in 12 hours and one of the climbers, with 20 years mountaineering experience behind him, said it was 'tough'. On Saturday they started another climb at Lysebotn directly from the shore. Again they reached the top. They hope to stay until Thursday."

SHIPWRECKED CLIMBERS

Saved by the SS "Lysefjord"
"The crew of the SS 'Lysefjord' saved two Norwegian and two English climbers at 6 p.m. yesterday

Skipbrudne fjellklatrere

Plukket opp av MS i Lysefjord

Manuskriptet til Min aviser fjellklatring og skipbruddet i Lysefjord, som ble publisert i Stavanger Aftenavis, er nå i tryk. Det er en glimrende historie om to norske og to engelske fjellklatrere som har utført en fantastisk klatring i Lysefjorden. De har klatret opp Kjerag, 900 meter over havet, og nå har de klatret ned til Lysebotn. Det er en fantastisk historie som bør leses av alle som er interessert i fjellklatring og sjøfart.

Stavanger 2. Utenlands

near Geitaneset in Lysefjord. The boat the climbers had borrowed had loosened its moorings and smashed on the rocks. "We started to climb at SAM," explained one of the climbers, Bjarne Schmidt from Oslo, together with Nils Engelstad from Stavanger and two Englishmen. They had borrowed the boat to start a climb on Kjerag. It was difficult to moor the boat, so they hoisted it above the water from two trees. Seven hundred meters up, they came to an overhanging section which they could not pass and realized that they had to retreat. At that time they noticed the boat crashing against the cliff down in the fjord. The climbers scaled down 500 meters and scrambled the rest down to the fjord. When they realized the boat was broken, they hailed the 'Lysefjord,' on its way to Lysebotn. The crew onboard saw the shipwrecked climbers and changed course to pick them up. The four climbers will take the 'Lysefjord' back to Stavanger today. ..."

6. TVEITAFJEDLE';

- den kalde veien

Ein sanne historie om fysstebestigningen av Tveitaisen, andre ekspedisjonar, drømmar og Herman Buhl.

Av Ture Bjørgen

Det va i desember. Bror min, hadde vinteren før brukt møyje av semesteret te å studera klatring. Flerne ganger i ugå va 'an på biblioteket for å leida opp klatrebøger. Adle mulige emneord blei sjekka; Snow, Himalaya, Bonington, Nanda Devis, Expeditions, Tilman å Lord Hunt.

Eg blei åg hekta. Itte å ha levd meg inn i «Everest the Hard Way» der Mick Burke forsvinne før 'an når toppen og Herman Buhls bestigning av Nanga Parbat, forsto eg at det va ekspedisjonar te sydveggar å nordryggar så sko ble framtia mi. Lidelsanes skjønneheit blei på ein måte det eg begynte å leida itte.

Herman Buhl, han så sto opp tidlig om morningen, å sykla 30 mil med isøks å stegjern på bagasjebrettet, for å bestiga ei vanskelige ruta i en kalde nordvegg i Alpene heilt aleina. Han så va nere å hjemma før kånå merkte at han hadde vært borte, blei helten min. Herman, han så sto på ein fod å holdt seg i ein stein på åtta tusen meter i Himalaya, ei heile nått i 50 kuldegrader, så delte den einaste kjeksen han hadde med ein tenkte person så han drømde om. Han va på ein måte det uopnåelige målet.

Eg tippe at bror min så det på same måden. Me leste adle disse bøkene i den tia å me hadde lyst å prøva å oppnå det sama. Me ville oppleve koss det va å ver jysla trøtte, å frysa litt, å ha det litt farligt, før me akkurat såvidt greide å komma oss ner igjen, å kunne fortella någen litt om det.

I den tia brøya di ikkje Honnadalen, så me måtte gå på ski ei å ei halle mil før

me såg fjedle'. Me hadde jo møyje udstyr, så ein pleie å ha når ein ska klatra om

vinteren, så det blei ein ganske tonge tur oppigjånå dalen.

Me va tri stykker, bror min, kameraten hans å eg. Ein slags liden ekspedisjon. Eg hadde fått ei brekte isøks av an Per, så eg kapte av å lagde om te klatreøks. Per sko slutta med isklatring for han va redde for å brekka foden så han ikkje kunne klatra på Dale om sommaren. Siden eg va ferske så hadde eg'kje så møyje udstyr. Selen hadde eg kjøpt i billiggassen på SH samen med ei bambusøks å någen nokså myge sko. Bror min, hadde gidd meg ein hockeyhjelm te å verna håve. Eg huske'kje så godt ka di andre hadde, men eg tror jaffal'kje at Goretex va oppfonne.

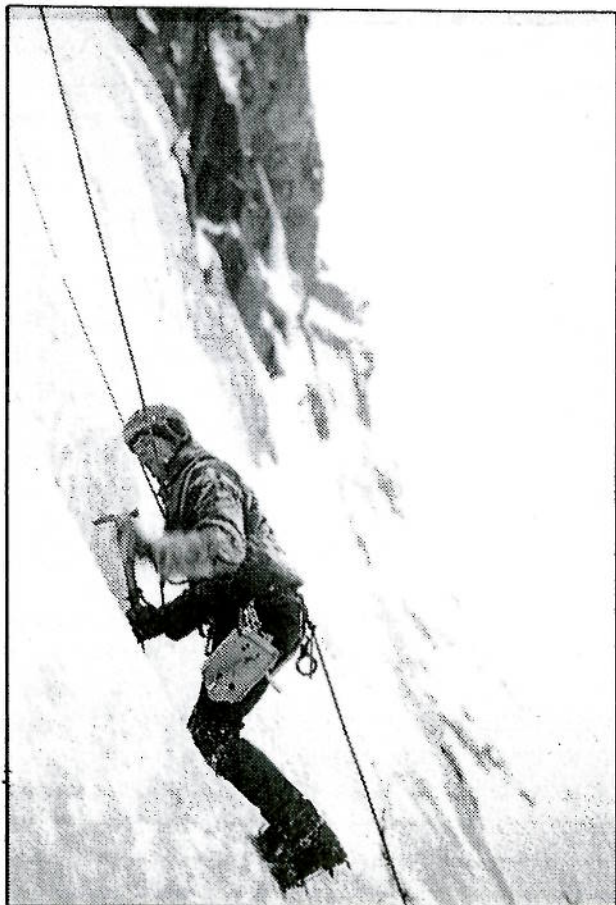
Itte ei kalde nått i teltet, starta me. Me va seine for det va kaldt å stå opp. Å me va trøtte itte turen dagen før. Bror min leda, eg va aenmann, å kameraten te bror min kom itte på klogg.

Det gjekk greitt heilt te me hørte någen løgne lydar fra kameraten te bror min. Eg snudde meg å så ner på 'an å greide akkurat å se at 'an blei troffen av ein store isklomp. Det så'kje godt ud, å me blei litt redde for 'an, men itte ei stond så såg me at 'an begynte å bevega seg igjen, å då 'an såg opp å sa någe, forsto me at han var friske igjen.

Udpå dagen begynte det å snøa. Det va kaldt så det va lette snø. Men det førte åg te at plutseligt når me minst venta det, så rant den lette snøen øve oss akkurat så ein bekk, å me fekk snø innigjånå adle

klenå. Eg tror det va sånn eg begynte å frysa litt.

Turen oppigjønå isen gjekk fint sjøl om eg tror bror min syns det va litt vanskelig å vemmelig ein plass. Det va ein plass me måtte traversera. Isen va bare någon få centimeter tjukke, å 'an lå'kje innte fjedle'. Eg tror'kje me fekk sikra någenting der. Dette va på den siste dagen i året, så me hadd'ikkje så møyje dagslys. Itte ei stond blei det heilt mørkt. Eg huske at eg begynte å syns synd på meg sjøl for eg frøis å eg begynte å ble trøtte. Eg huske åg at eg hadde sånn energimad med meg. Det va pianydder, firkløver å rosiner i ein påse. Det va någe eg hadde lest at det va lurt å ha med seg på vanskelige turar der ein kunne ble jysla trøtte.

«Eg lurte på koffor eg va her istedenfor ein varme fest hemma og sende opp rakettar.» Ture Bjørgen, Tveitaisen 1981. (Foto: Hallstein Lie)

Eg huske at mens eg sto der i snøveret i 15 kuldegrader å frøis i nikkersen, høgt oppi ein bratte is, å spiste

energimad, så kom eg plutselig te å tenka på Herman Buhl. Eg forsto plutselig koss han hadde hatt det på 8000m i Himalaya, der han sto å frøis ei heile nått, med bare ein halle kjeks å spisa på så an te å med delte med ein så ikkje va der.

Eg begynte åg å se syner, akkorat så Herman. Eg så et kraftigt lys så lyste opp heile isen å eg hørte ein stemme så ropte någe. Eg huske såvidt at eg som i ein sakte kino ropte tebagers å sporte om an ville vær med å dela energimaden. Det heila va som ein drøm. Eg konn'ikkje se någenting tydeligt, for det snøa å va mørkt, å eg hørte stemmar uden å forstå ka di sa. Eg va heilt aleina med kun ein tynne tau oppigjønå te bror min å ein tynne tau ner te kameraten te bror min så prøvde å komma opp.

Plutselig stakk eg for eg hørte stemmen møyje tydeligare. Han kom heilt nere fra bakken, å han sporte om me hadde problemer. Di va fra røde kors sa stemmen, å di kunne godt redda oss ner viss me ville. Akkorat då følte eg det på same måden som når du tror at du henge i ei goe øks, så komme an plutselig ud, å du ramle i sakte kino bagøve. Du ramle mykt, men du får alligavel et lide sjokk. Kaldt å brutalt hadde stemmen reve meg tebagers te virkeligheden. Det va røde kors å di ville redda oss. Me hadde jo 'kje akkorat problemer, så eg hørte at bror min ropte tebagers at me hadde det heilt fint, men viss di ville så kunne di jo lysa litt for oss, for det va blitt litt vanskelig å se ka vei me sko gå.

Resten av turen gjekk me i kunstbelysning med flerne tilskuere. Men me kom opp adle tri. Kameraten te bror min hadde litt vont i ryggen itte isblokkå, ellers va me liga heile. Klokka va blitt syv om kvelden så me fekk det travelt me å komma oss ner, pakka teltet å gå di ei-å-ei-halla milå ner te bilen.

Eg rakk å komma på festen før de andre hadde gått. Di sporte koffor eg va så seine. Eg fortalte di litt om turen, litt om kor kaldt det hadde vært, kor trøtte eg hadde blitt, å litt om kor viktig det e me energimad på sånne vanskelige turar, men eg sa 'kje någenting om Herman Buhl.

Disse dristige menn. . .

Fjellklatring

Skipbrudne fjellklatrere

Plukket opp av M/S «Lysefjord»

Jæren **Xi DAG**
Tlf.: 51 48 14 66
Fax.: 51 48 38 38
Redigert av GEIR SVEEN

Fjellklatring på flate Jæren

- Jeg sikrer, sier Andre Hansen. I neste øyeblikk får jegard Norland opp, mot vder. For nå tilbys ring på flate Jæ-

Stav. Aft.blad 28/7-80

Fjellklatring i Lysefjorden

To norske og to engelske fjellklatrere har den siste uka holdt på med fjellklatring i Lysefjorden. Det er visstnok først og noen driver og klatring. På tors-

gen, og den ene av klatrerne, som har 41 20 år, ga uttrykk

For klatrere sammen er det idelle når en skal bestige bratte fjellsider. På bildet ser vi hvordan den ene klatrer oppover, mens den andre sikrer under. (Bilde: Harald Bjørge)

DISTRIK

Klatring i øsregn

OLTEDAL: - Vi vil spre denne sporten til slags folk, vanlige mennesker som vil opp naturen på denne spesielle måten. Viser at ten ikke bare er for de fancy, kjekke gutt spraglete klær og utstyr til tusenvis av k sier Håkon Kylløse og Simon Vasvik.

E. ROSENBERG OG

Klatring - sport for svake sjeler

The following article from Mike Blenkinsop is written in connection with 38 transparencies (lysbilder) which he lent BRV. We couldn't possibly print all 38 photos, although we wanted, and therefore I have cut some of the text which explain what the photos show.
Sindre Bo

7. ALL OUR YESTERDAYS

By Mike Blenkinsop

Some personal memories of climbing in Rogaland, 15 years ago, dedicated to Richard Thomas, friend and fellow climber of this vintage, who was tragically killed whilst climbing in North America in 1988.

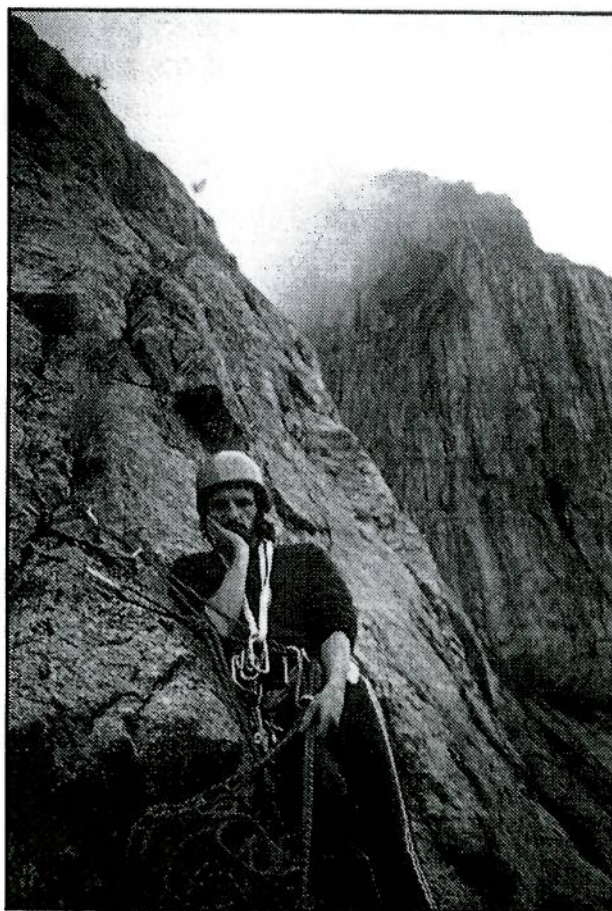
Who was who?

The author is perhaps most famous for anonymously gracing page 118 of the «Stavanger Turistforenings årbok 1981» (thanks Nils - who was less anonymously credited for the photo!). The climb was «Munter», upper Dirdal crag, May'81 (the same picture opening the chapter «The early years»).

Richard «Tom» Thomas was an incredible person and superb climber. At university, in Manchester, he taught me to climb and pointed me in the right direction of how to enjoy life to the full. By a few coincidences and some planned chance we ended up in 1978 working for the same company, Schlumberger, in Norway. We did so many climbs together, among them «Comfortably numb», lower Dirdal crag, april'81.

Tom's dream was to build an ocean going, ice-breaking, shallow river capable yacht. He realised his dream in 1983. He sailed round the world for the next five years - a real playboy of the western world, climbing, hang-gliding, windsurfing wherever he went. Tragically a falling block ended his life whilst climbing in North America, when he was only 35 years old. For those of us who knew Tom,

coming to terms with his loss is still very difficult even today.

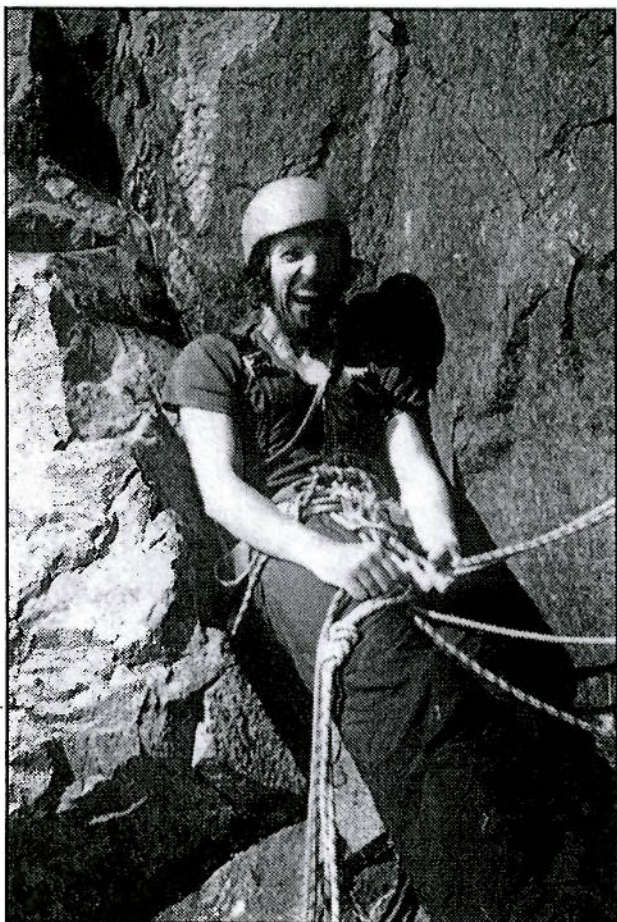

1. John Fivelsdals many moods. Failure on Reinanuten. (Blenkinsop-photo)

John Fivelsdal was my other main partner in crime. Like Tom, John is great fun to climb with, the photos 1 and 2 showing his various extremes of mood. The first photo shows a despondent (fortvilet) John after our failure on Reinanuten, July'81. However, in the main

John usually finds the funny side of most situations.

The second photo is on «Stillborn», Uburen, June'82, probably laughing at Per Markestads hair cut.

2. John Fivelsdals many moods. «Stillborn», Uburen. (Blenkinsop-photo)

BRV founder and father of climbing in Rogaland is Nils Engelstad. I first climbed with Nils on Gullsva, Madland, June'79. This was just a bit later than my first new climb in Rogaland, «Original Route», Dalebotnen, March'79. The earliest climb that I have recorded from Nils is «Berges Trim», Sandnes, October'78. Photo 3 shows that Nils has clearly got his eye on things in Rogaland at the top of «Bæ-Bæ», Oltedal, May'81, with Per Haavik.

Whereas Tom, John, Nils and myself had all climbed before coming to Rogaland, Harald «Sax» Bjørgen was one of the first new recruits. On of our

memorable climbs together was Heskestads first new route, «Clean Sweep», July'81, specially because this was my last weekend in Rogaland before leaving for France and Africa. I had also decided to attempt «Superhjørnet», Lower Dirdal crag, on this day with Tom. Unfortunately, Tom thought it excellent hang-gliding weather, so after persuading Harald to go climbing I felt it unfair to scare him as well as myself in Dirdal, so off we went down to Heskestad. By the time I next got back to Rogaland in the following summer, Per Markestad had already done the climb.

Per became the new pioneer from 1982 onwards with many excellent new climbs to his credit. He also raised the general standard of climbing in the area, especially at Dale.

Other climbers of this vintage were Ed Price and Steve Goodman, who for instance climbed «Watchdog», Heskestad, July'83.

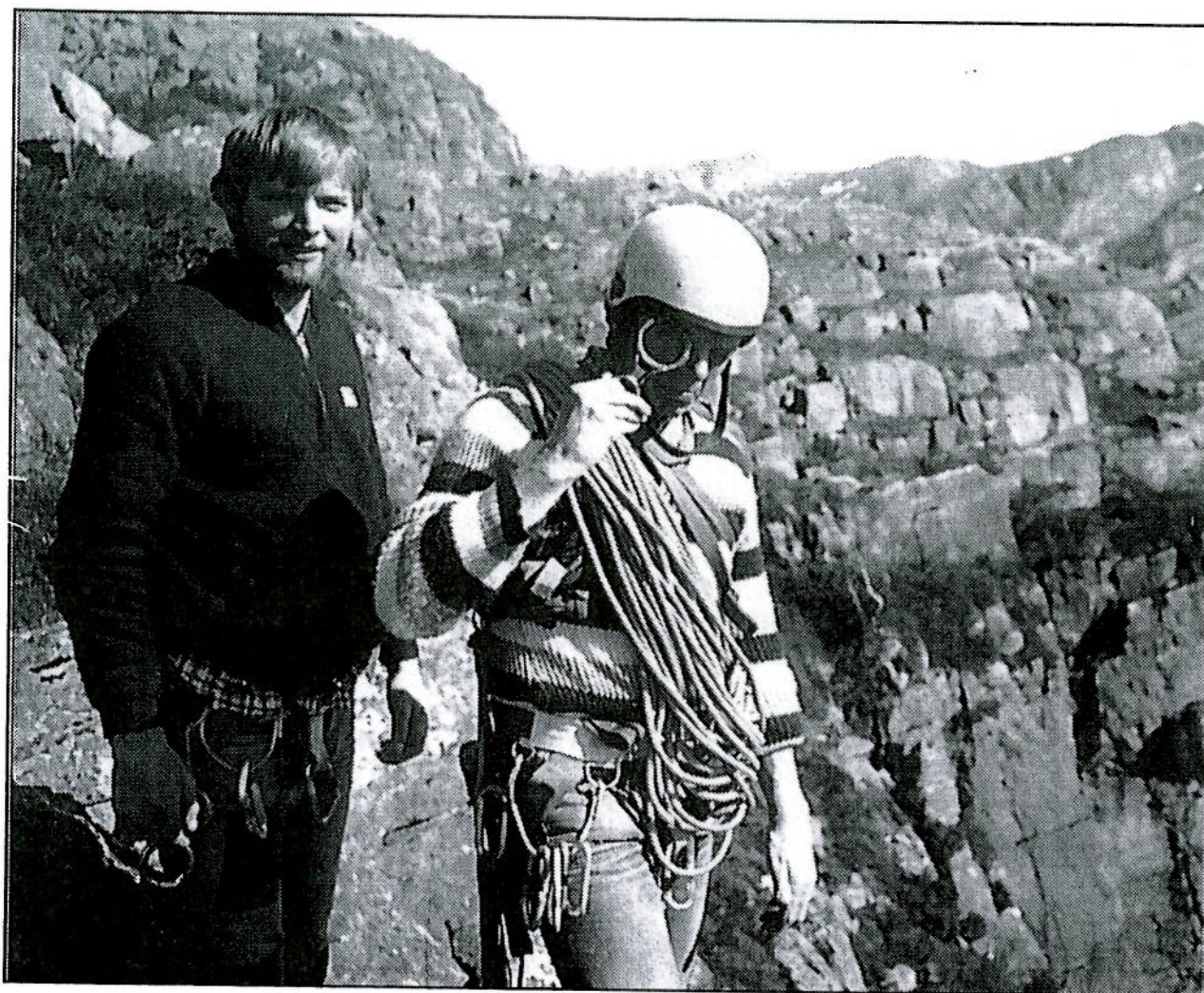
Finally, the most entertaining climber that I have met is Dag Kolsrud, paying a passing visit from Oslo at the time. Not only did he climb well, but he could eat ice-cream... ice-cream for breakfast, ice-cream for tea, ice-cream for dinner - and not just one cone - no, a one kilo tub at a time! Crazy guy, great climber.

What's in the name?

The next best thing after climbing a new route, is christening it with a name. Many names in Rogaland have classic origins, with little need of explanation - «Original Route, Dalebotnen, «Taurus», Tau, «Diamant», Oltedal, «Lysediagonalen», Lysefjord, «Half Dome», Espedal. However, other names are not so obvious.

Lower Dirdal crag is the stuff of dreams. «Superhjørnet» was named before it was climbed. On a cold April day in '81 Tom and I went up to the foot of the corner. We were so impressed that we decided to look round the corner.

Why we thought the narrow corner/groove with the wide slot at the top looked any easier I cannot recall.

3. Nils Engelstad clearly has the eye of things, here together with Per B. Haavik at top of «Bæ-bæ», Oltedal, 1981. (Blenkinsop-photo).

Perhaps it was drier. Anyway it provided us with a brilliant climb that left us feeling «numb» (valen, stiv, følelsesløs) with surprise of having being successful on the first attempt at a major line on this cliff... and with the «numbing» cold of a spring day in April. With Pink Floyd's «The Wall» being the record of the moment, «Comfortably Numb» was an obvious choice.

Still being respectfully cautious of «Superhjørnet», the left hand corner/groove looked quite friendly. Once over the initial steep start the corner lay back into a slabby groove... that was the theory! In fact, the whole climb was an optical illusion with the lower steep start being overhanging and the slabby groove being continuously vertical. Another

magnificent climb on this superb cliff, that had to be a «Great», «Grand» or «King». Although copying «Grand Illusion» from California would have been appropriate, due to the red colouration of the rock, John and I settled for «King Crimson» (more shades of rock'n'roll!).

Upper Dirdal crag provided Nils and I with two pleasant climbs. «Munter» was named after the dog in Dirdal farm, and «Trapes» was so named after I slipped from the top and fell nearly tragically 10 meters back down the climb, until Nils who was still roped up to me, managed to pull the rope tight, leaving me feeling both shaken and stirred, but very much alive! Thanks Nils!!

Tau is another cliff of dreams. «Anglo-saxon» really annoyed Nils - but

we loved it. «Taurus» was such a good simple name for another superb climb. I remember eating breakfast on top of the pedestal at 9.00, having started climbing at 6.00, when Nils arrived below and shouted «where to now». A good question, but a way up and to the right was found.

«Minotaurus», an outstanding companion climb, almost named itself. «Orion» to the left of «Taurus» was another obvious choice. Having left rock & roll names behind, the space theme continues to develop leftwards. «Alien» completes a line first attempted by Nils on the same day as «Taurus» was first climbed. The name was inspired by the atmospherics felt in the main chimney/groove reminiscent of the movie of the same name. Finally, «Space Invaders» plugged the space between «Alien» and «Orion», another unlikely, but brilliant climb.

Many other names abound. However, it is the rock & roll theme that keeps coming back. Classics are «Dire

Straits», Mulafjellet, «Tumbling Dice», Husafjellet, «Emotional rescue», Høle, «Cracked Actor», Høle, «Sleepwalk crack», Heskestad, named after the Ultravox song that was in my head at the time.

Not all names relate to music! «Stillborn», Uburen, relates to the tradition of abnormal children being cast from the summit. «Indian summer», Gyadalen, is a superb route climbed late september in the 80' season.

Finally, Lysefjord. «Hvite svale», Svalafjell, the left hand groove of this very white granite cliff, is an obvious name. «Lysediagonalen» the same. We picked our line on Kjerag after a reconnaissance flight made with Nils and John (neither piloting thankfully!). The high point of the aborted attempt on the right hand groove line is well known - the prospect of needing to rescue a smashed boat whose oars were slowly sailing back down the fjord to Stavanger rather than the technical difficulty causing the retreat!

8. 1985-90

- THE MIDDLE AGE

1984-rapporten er den siste fra Nils Engelstad. Det neste skriftlige kildematerialet om BRV, bortsett fra noen sparsomme styremøtereferater, skriver seg fra Blekkene som ble sendt ut fra slutten av 80-tallet. Fra 1986 til 1991 har vi bare funnet en avisartikkel om klatring i Rogaland (om Håkon Hansen i Oltedal, se «BRV på trykk»). En rask gjennomgang av føreren viser at det knapt ble gått nye ruter i fjellet mellom 1985 og 1989-90. Det var først og fremst på Dale aktiviteten var høy.

Den første ruta i Gloppedalen ble gått i 1985 («No.1» 10 tau, 6/A1, Bjørgen/Price), den neste i 1992. I sju år lå dette granittparadiset urørt, med unntak av en rekognoseringsstur i 1989 (?) av brødrene Bjørgen. Kjerag var urørt i seks år, ifølge den offisielle historien. Flesteparten av de naturlige sikrede rutene som ble åpnet i denne perioden var det dessuten besøkende briter (Woodley, Lee, Littlejohn, Renshaw, Foulkes) som sto for.

Betyr dette redusert klatreaktivitet i Rogaland i denne perioden? En mørk tidsalder inntil de glade 90-årene startet?

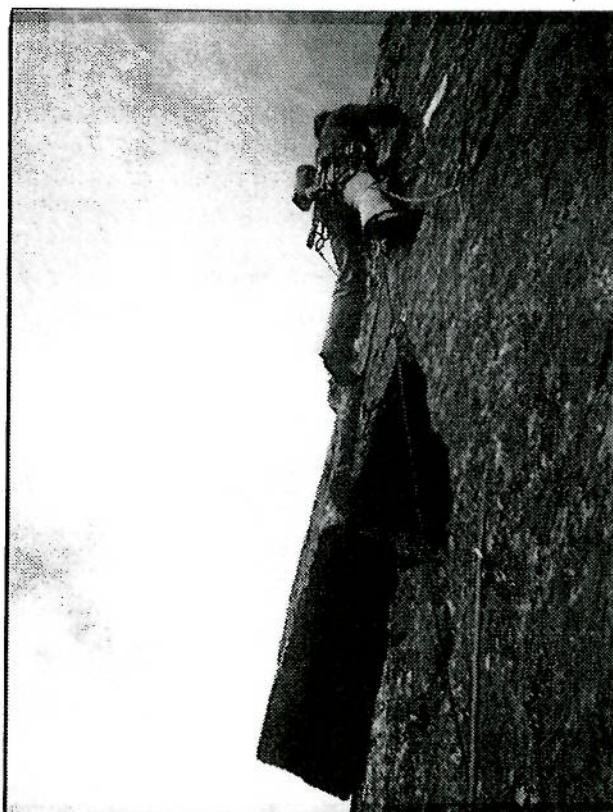
Tja, heller det at Bratte Rogalands Venner rettet oppmerksomheten mot de tynne listene framfor de store veggene. Uten at det trenger å være negativt.

Pat Littlejohn

1985 var året Pat Littlejohn raste gjennom Rogaland. Briten som i 1995 feirer 30 år med hard on sight-klatring, etterlot seg i løpet av to-tre uker ruter i Rogaland det går gjetord om idag. Mest kjent er kanskje direkteruta på Kjerag, gradert 7+ i fri.

Men det fins en annen Pat Littlejohn-rute: «Being There» på Nonsnut i Hunnedalen. Ruta er på 470 meter med gradering fra IV til 8 blank. Gått på blikk med naturlige sikringer. Cruxet går gjennom en overhengende vegg. Før det må man gjennom

flere taulengder med sjuerklatring og tung sekserklatring. Det fins andre harde naturlige sikrede ruter i Rogaland gått av engelskmenn, blant annet på Sanatorium Wall i Madland. Men det er en-aulengders ruter hvor graderingen stopper ved 8-.

Pat Littlejohn, «Being There» (8) Hunnedalen 1985. (Foto: Steve Jones)

«Being There» ble gått i 1985. Selv i dag vil en slik prestasjon rage, i hvert fall i Norge. Det har blitt stilt spørsmål ved graderingen til Littlejohn, uten at noen har vært i nærheten av å repetere ruta. Trolig vil det bli et seriøst foretak, en av standplassene i toppen er hengende med to friends plassert bak en blokk. Morke og dystre Nonsnut innbyr ikke umiddelbart til klatring, bortsett fra for Littlejohn og taukamerat Steve Jones da. Selv husker Littlejohn både Kjerag og Nonsnut

godt. «Being There» beskriver han som «litt av en opplevelse».

«Lovely climbing. Excellent», sier han i dag. - Ruta følger en linje gjennom den overhengende delen av veggen, er veldig eksponert og veldig bratt.

Om Pat Littlejohn så ned mens han klatret, vet vi ikke. Men det virker ikke sann. Etter alt å dømme så han bare opp. Mange vil si det er en typisk britisk egenskap: Toppen eller intet. Pat Littlejohn representerer i alle tilfeller et ytterpunkt. John Fivelsdal sier han aldri tror en mann med den erfaringen ville overgradere en slik rute.

- «Being There» er vedvarende teknisk og dårlig sikret veggklatring på de harde passasjene, forteller Littlejohn selv.

Selvfølkelig er det ingen grunn til å heroisere Littlejohn. Han har klatret tunge ting, javel. So what? Fjellklatring handler om mestringsglede. Å måle seg med egne prestasjoner, ikke andres. Men «Being There» står i Rogalandføreren som en artig del av BRV-historien. Den setter den klatresporten vi bedriver, litt i perspektiv. Først i 1995, 10 år etter, har BRV-medlemmer gått nye ruter på kiler, som nærmer seg en slik gradering (Hansen & Hjulsrud i Vinddalen).

Ifølge ryktene har Littlejohn selv uttalt følgende om «Being There»:

«The most serious project I've ever undertaken.»

Idag tviler Littlejohn på om han noen gang sa det. - *I så fall må det være i Norge jeg har ment*, avslutter han.

Ny rekruttering

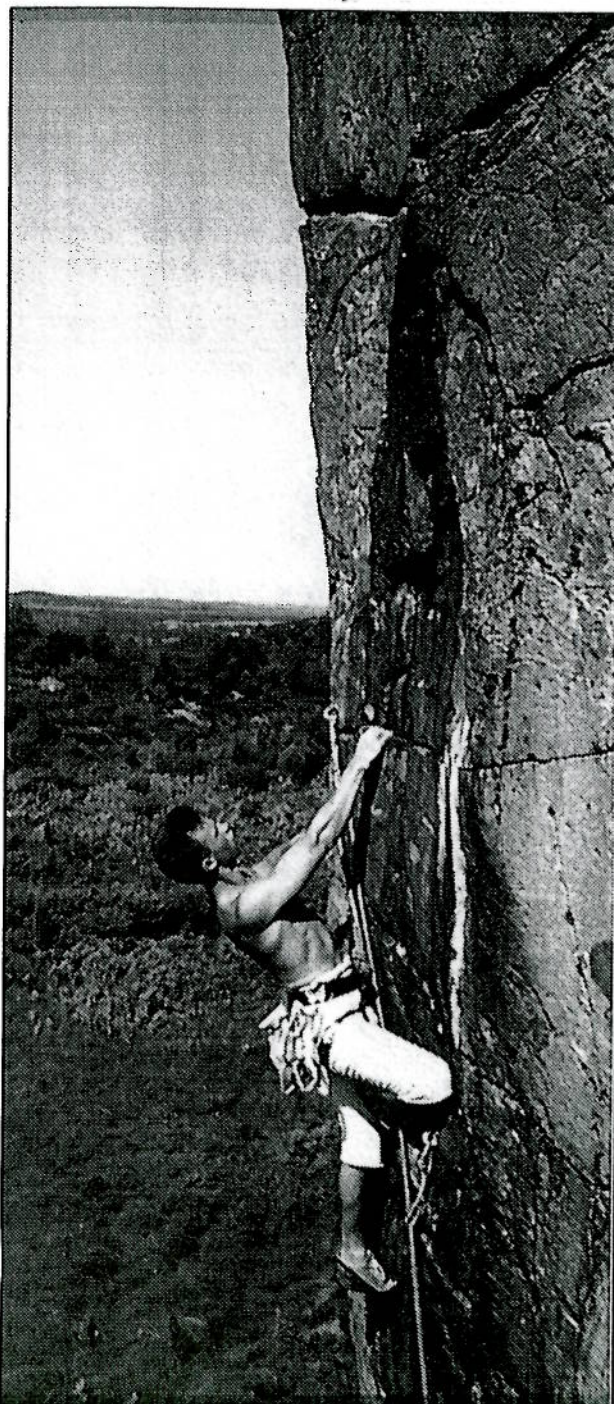
Det ble klatret siste halvdel av 80-tallet, tross alt. Og klubben ble drevet, tross alt. John Steinar Svendsen overtok som formann sånn ca. i 1985 og holdt det gående et par år. Etter det ble Susanne Hansen leder, og hennes landsvenninne fra Danmark, Kirsten Juhl, kom til Stavanger. Kirsten ble den første kvinnen i BRV til å lede nye ruter, mens Susanne ble første kvinne til å lede klubben.

Ute i naturen var sportsklatring blitt det store. Den første ruta i Oltedal ble gått i 1987 av Håkon Hansen og Alv Borge. De forsto raskt hvilket klatrepotensial som lå i kampesteinene i Oltedal-myra. 88-samlingen

foregikk i Røssdalen, med i underkant av 20 deltakere. Dette var Leif Jensens første samling, og ryktene forteller at han allerede på det tidspunktet kokte «spesielle mad».

Ur-BRV'erne hadde forlengst begynt å formere seg, og Røssdalen samlingen skal ha vært den første hvor sønnene til Ture Bjørgen og John Steinar Svendsen ble tatt med; Joakim og Ommund.

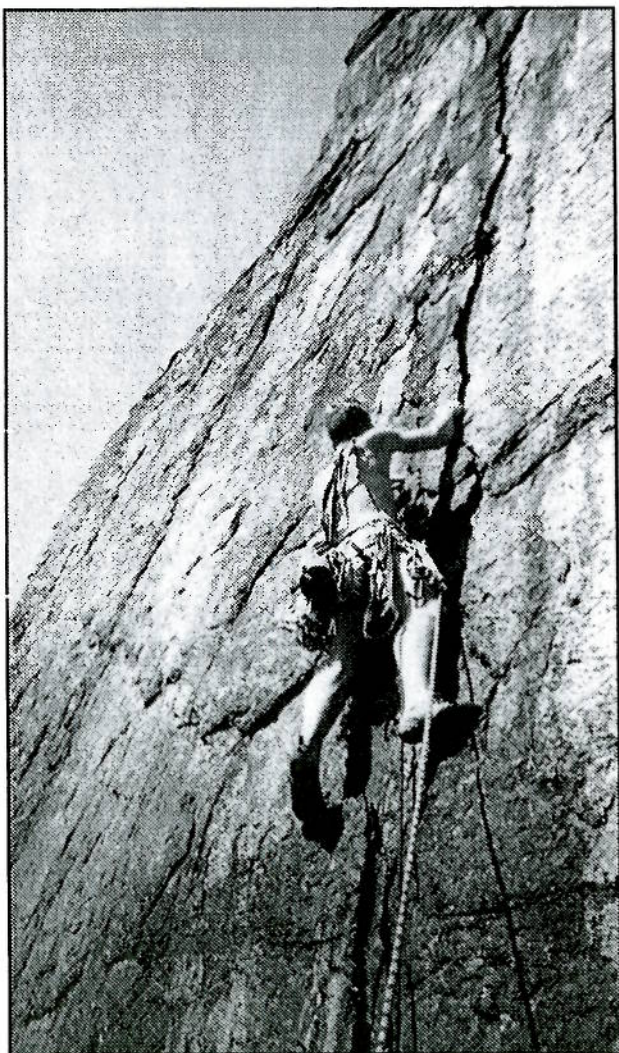
Ståle Brokvam var i Røssdalen, - et av de

Ståle Brokvam på Kårstø-feltet, som han var med og utvikle. (Foto: Alv Borge)

større klatretalentene bratte Rogaland har fostret. Brokvam trappet ned klatringen etter en alvorlig fallulykke innendørs i Bergen, men er kommet i gang igjen. Han har blant annet vært en av propellene i utviklingen av Kårstø-feltet i nordfylket.

Medlem i 1988 ble også Edvard Middelthun, midt i tenårene den gang og en del av The New Power Generation på 90-tallet. Eddi'en har turboen koblet inn til enhver tid, enten han klatrer, baker kaker eller gjør andre ting, og liker seg særlig godt på led i fjellet med kiler og hele pakken. Før han flyttet til Oslo for å bli politimann, rakk han blant annet å gjøre et solid reboltingsarbeid, særlig på Dale.

Edvard Middelthun fordyper seg i risset på «Superhjørnet» (6), Dirdalsveggen.

19. mai 1988 er en bitte liten milepæl i BRV-historien. Da ble klubben tatt opp i Rogaland idrettskrets og dermed en del av det organiserte idretts-Norge. Hva en klubb som BRV har å gjøre i en idrettskrets, er det mange meninger om, men motiveringen den gang var enkel: *«Hovedbegrunnelsen er å stå sterkere ved tildeling av idrettshaller (les klatrevegg) samt å få økonomisk støtte»* heter det i møtereferatet.

Samme år ble det jobbet bevisst med etableringen av en redningsgruppe i bratte Rogaland. Sentral i det arbeidet og i den senere Rogaland Alpine Redningsgruppe var Stein Knutsen, selv leder av den alpine redningsgruppa i Trondheim 1980-83.

Mai 1988 forelå BRVs eget hefte til klatrekursene, et sant utklippsanarki satt sammen av diverse klatrelitteratur. *«For ordens skyld: Deltakelse på kurset skjer på eget ansvar»*, heter det i en senere oppdatering.

1989 var året Are Bjørnsgaard, Olav Båsen og Børge Brubæk slo seg ned i Stavanger. BRV skulle aldri bli den samme. Alle tre ble valgt inn i styret 25. mai 1989. Nå gjorde også Steffen Wesnes og Bjørn Eie comeback. Etter debuten tidlig på 80-tallet, ble det klatrestopp i mange år på grunn av militærtjenesten. Så fikk de tenningen tilbake og meldte seg inn i BRV i 1989. Siden har både Wesnes og Eie med ujevne mellomrom vært å se på crag og i silo, hatt tillitsverv og deltatt i sosiale sammenkomster av ulike slag. De to har blant annet en fortid (og fremtid?) som musikere i BRV-bandet «Big Bosch and the Topropes». Wesnes er medansvarlig for utviklingen av Dale-hammeren, et av de mest populære feltene i Rogaland.

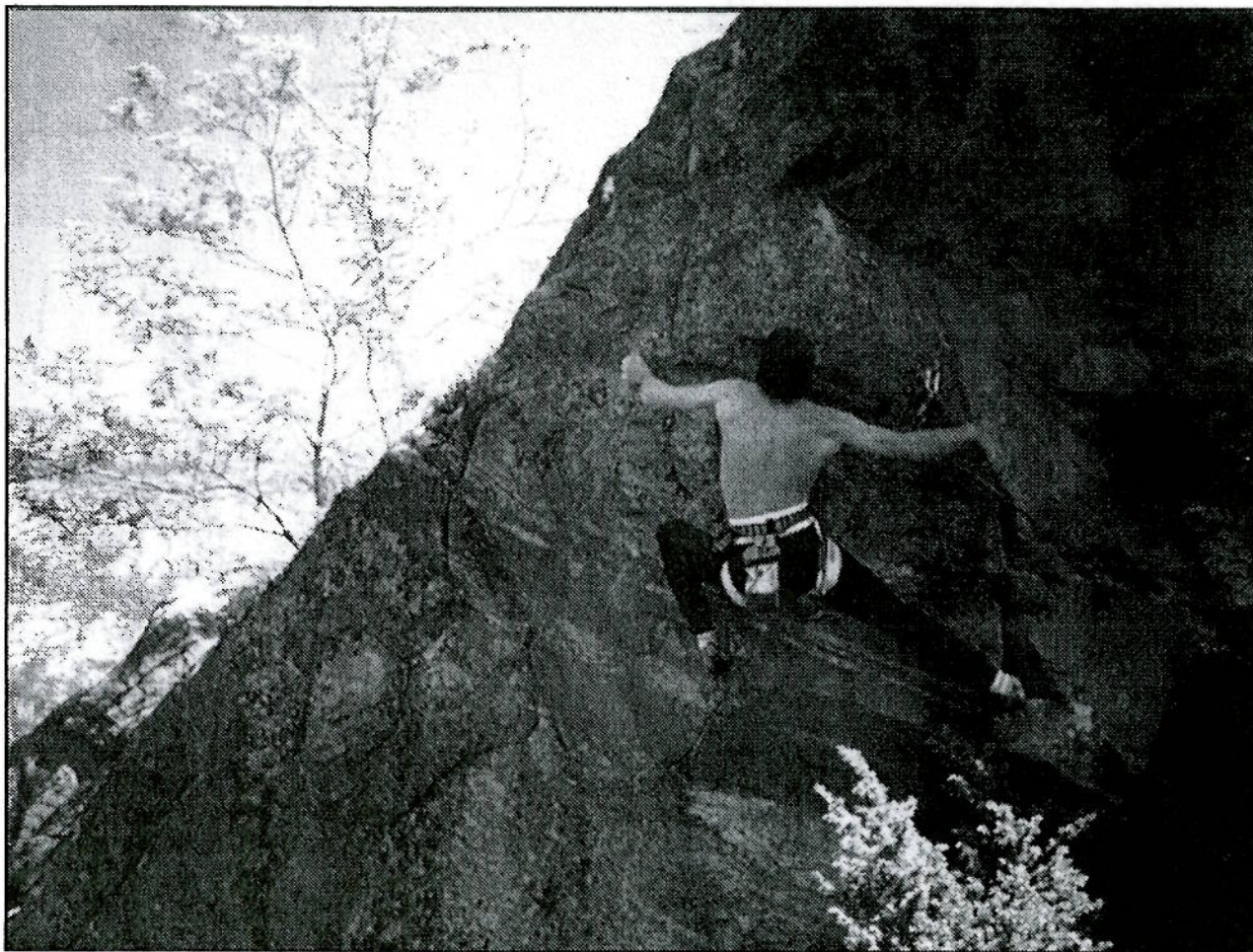
Antall betalende medlemmer steg voldsomt i 1989, pr 9. mai var det 67 betalende, pr 31. desember 93. Yngste medlem var Joakim Bjørgen som i en alder av 12 år boret og ledet «Joakim dro fra Dale» (5+). Vinddalen fikk også sin første nye rute samme høst, Maudal ble oppdaget for alvor og aktiviteten var stor på innendørsveggene i svømmehallen og i Tananger ungdomsskole. Kursvirksomheten økte også kraftig og ga BRV pene inntekter. Fra 89 til 90 økte kassabeholdningen fra 6000 til 17 000 kroner.

Mot slutten av 80-tallet kom BRV også i gang med organisert innkjøp av bolter og rebolting av gamle Dale-ruter. Siden har det blitt etablert BRV-praksis å rebolte med syrefaste bolter, legge opp skikkelige topptaufester og generelt sørge for høy boltekkvalitet på klippefeltene.

Gjennom siste halvdel av 80-tallet tok årsfestene tok sin form slik vi kjenner dem igjen idag. Karer som Bjørn Myrer Lund,

Oyvind Vadla og Dag Kolsrud var her med lysbildene sine, bandet «Crazy Joe» med Harald Bjørgen i besetningen spilte på den berømmelige festen i sjøhusene i Tananger og BRVs eget band «Big Bosch and the Top Ropes» kom i gang mot slutten av tiåret.

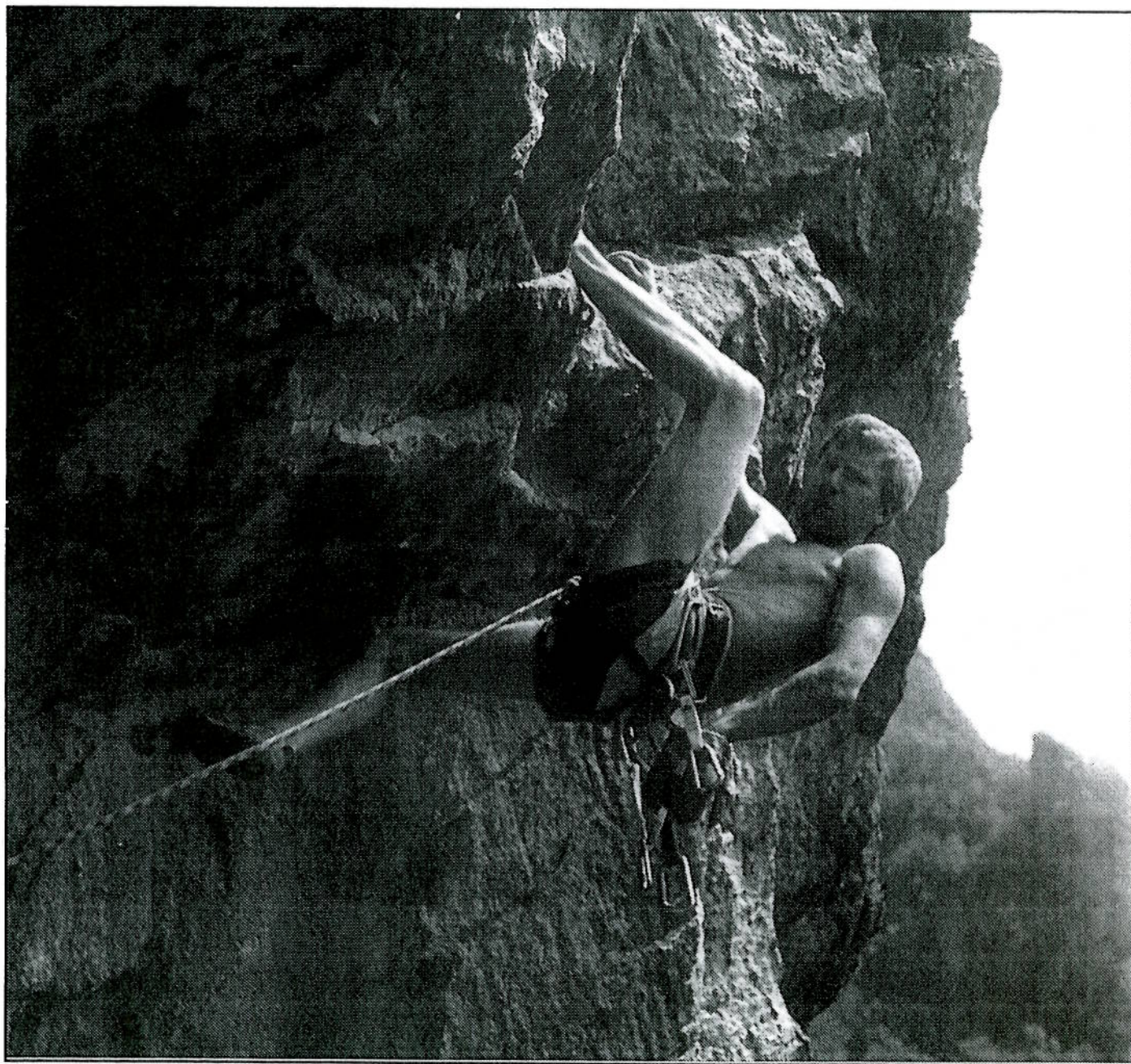
Derimot gikk en ordning med faste dager hvor folk kunne møtes på byen, mer eller mindre i oppløsning.

Ur-BRV'er Per Markestad sloper seg opp «De druktes ei som henges skal» (8/8+), Bryggeristeinen, Oltedal.

9. HØYDEPUNKTER

Av Håkon Hansen

Villdyret sjøl, Håkon Hansen, i et avslappet øyeblikk på «Når villdyret våkner», Oltedal, 1989.

Det skal mye til å glemme sin første klatretur. For meg som så mange andre, var «Gullsvaet» åstedet for de første famlende vertikale bevegelser. Den gang i

1981, en fryktelig bratt og betydelig utfordring for meg. Vel nede etter en skremmende opplevelse, oppdaget vi noen små skikkelser på Skeisfjell. Jeg

husker at jeg spurte Nils Engelstad og Per Markestad om vanskelighetsgraden på ruta de gikk. 5+ var svaret. Hvis jeg noen gang kom opp på det nivået, ville jeg være fornøyd. Det tok et halvt år før jeg igjen våget meg opp i en fjellvegg. Atter en gang på Gullsva, denne gang sammen med Martin Berge.

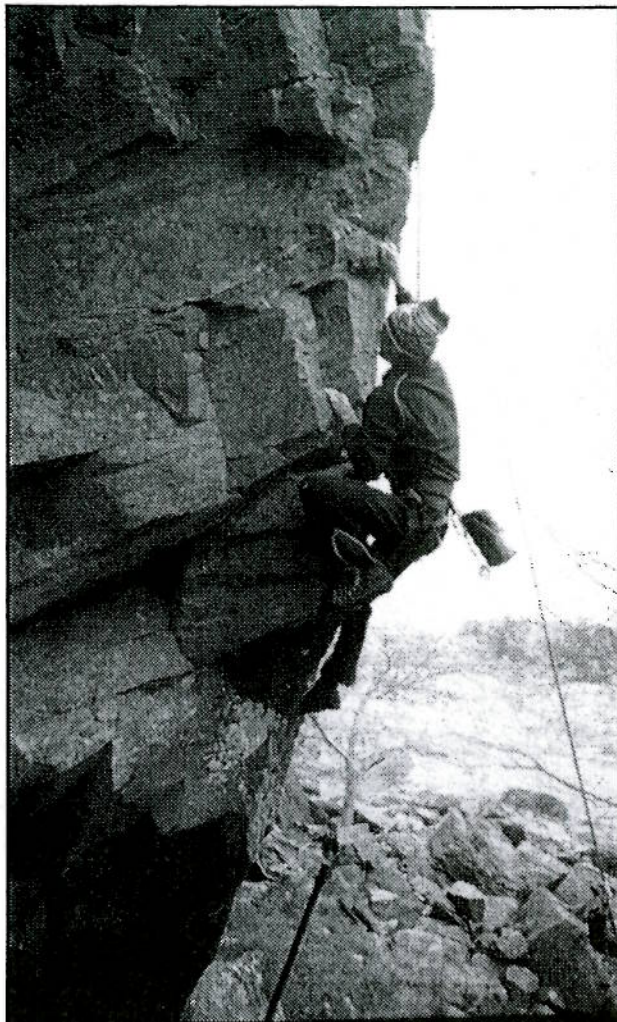
Det er 14 år siden min første klatretur i Rogaland, og jeg vender stadig tilbake. Hellen, Monsterpillaren, Tigerveggen, Dirdalsveggen og alle de andre granittkolossene biter seg stadig fastere i underbevisstheten. Det er dit jeg flykter når hjernen er alene, når livet går på tomgang, eller når de kreative evnene trenger næring. Den ultimate lykke er overhengende, uberørt og mellom 10 og 1000 meter.

Jeg har mange store opplevelser fra klatreturer i Rogaland. Jeg har plukket ut noen som har en sentral plass i minnet, og kanskje også historisk interesse.

«Udon», i godt selskap

Etter å ha ledet «Påskeaften» 6+/7- på Dale og topptauet 7- overhenget på Stangeland høsten 1983, ble jeg inspirert til å trene mer. Den store testpiecen i fylket høsten-83/vinteren-84 var utvilsomt topptauruta «Udon» 7/7+ på Forus. «Udon» eksisterer ikke lenger i dag. Den er borret opp, har fått nytt navn og ny gradering. Marius Morstad, den gang som nå en av landets ledende klatrere, satte en ny standard i Rogaland med sin topptaubestigning. Rogalandseliten med Per Markestad i spissen, la ned et betydelig arbeid for å kopiere bedriften. Per fikk sin fortjente andrebestigning, mens jeg fortsatte å pumpe ut et stykke oppe i ruta. Tredje bestigning tilfalt i mellomtiden en av de store klatrerne på den tiden, Rune Thrap-Meyer.

I slutten av februar-84 fikk jeg omsider lønn for strevet. Det var en stor triumf å spise kirsebær med de store, selv om de brukte atskillig mindre energi og tid enn oss lokale helter på disse 10 overhengende metrene. Like etterpå ble ruta repetert av den aller største, Hans Christian Doseth.

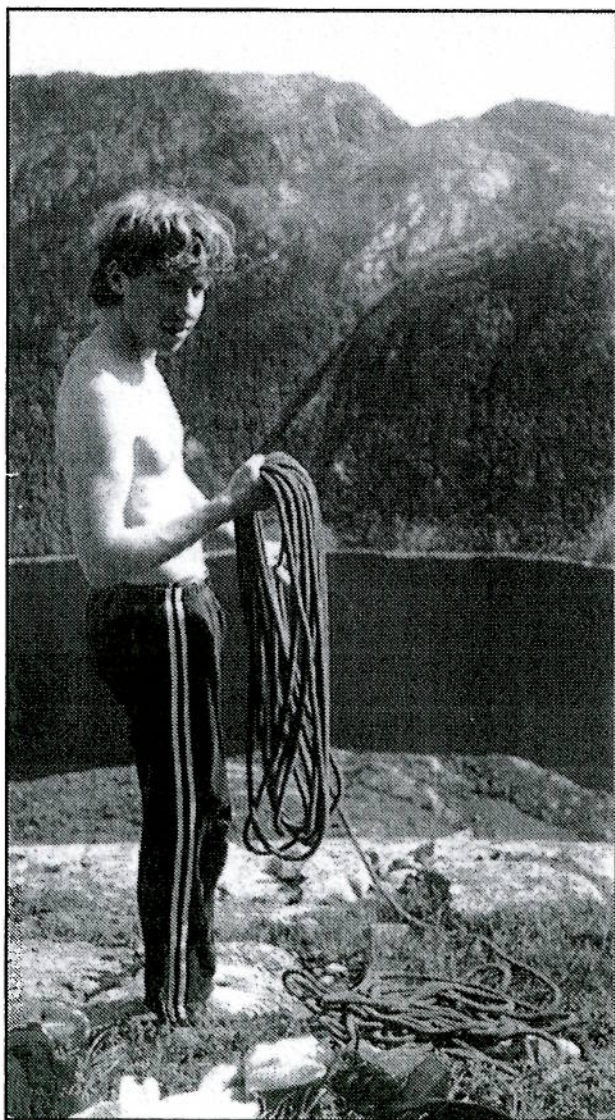
Dette er ikke Doseth, derimot tidligere BRV-formann John Steinar Svendsen sannsynligvis på ruta «Udon», Forusfeltet, en rute som ikke eksisterer lenger. Men fjellet er stadig det samme. (Foto: Per Markestad)

«Stimulator», på godt og vondt

Etter et år i Forsvaret, uten klatring, bestemte jeg meg for å satse for å bli god. Jeg hadde ingen å trene med i Haugesund, lite kunnskap om trening, og selvfølgelig ingen innendørsvegg. Cloggen, bjelken og de hvite granittveggene på Espevik ble mine trofaste venner. Jeg ledet flere førsteklasses taulengder i nordfylket, ruter som ville vært klassikere de fleste andre steder. På midten av 80-tallet ble det også en del minnerike opphold i utlandet, først og fremst i Frankrike.

Men hjertet lå i Rogaland, og på den tiden var blikket rettet mot Dale. Alv Borge og jeg presset vanskelighetsgraden stadig oppover. Klimaks ble nådd sommeren-87, da jeg først ledet «Tøffe tøff» 8+, Alv ledet «Kvantespranget» 8+ og jeg avsluttet med Norges til da vanskeligste frirute.

«Stimulator» 9- på Dale ble en førstebestigning på godt og vondt. Jeg var virkelig kommet i siget etter å ha ledet min første grad 8 rute i februar, 8/8+ i mai, 8+ i juni og altså Norges første 9- i august.

Håkon Hansen - før ting ble bratte. (Foto: Harald Bjørgen)

Jeg hadde sjokkert den ikke alltid sympatiske Oslomafiaen ved å repetere Per Hustads testpiece «Paranoia» 8+ på Fjell i juli, og det var tungt for dem å svelge 9- i Rogaland, klatret av en innfødt. De aksepterte det vel egentlig aldri. Ihvertfall ble ruta nokså umiddelbart nedgradert etter at to av dem hadde studert den fra bakken.

Jeg brukte 11 dager på «Stimulator». Den tiende fikk jeg en kronisk skade i venstre ringfinger, da jeg dro til litt for mye på en choppet en-finger. Det var vel kanskje straff som fortjent.

Oltedal, en våt oppdagelse

De to neste årene fortsatte stort sett i samme spor. Graderingen var ofte viktigere enn kvaliteten på rutene. Jeg ledet en del harde ruter både i Østerrike, Frankrike og Norge, med «Tabou» og «Mission» i Bouox, begge norsk 9, og «Maraton» 9 på Damtjern som høydepunkter. Men mer moro var det å plassere de første boltene i Oltedal.

Det var i romjula-88 at Bernt Ove Reinertsen, Alv Borge og jeg ved en tilfeldighet oppdaget de enorme klatremulighetene på gigantsteinene i myra. Det var ekstra vått den jula, så Alv og jeg droppa det siste strekket bort til Apesteinen. Vi var mer enn fornøyde med det vi allerede hadde sett.

Det var derimot ikke Bernt Ove. Han vassa over, og like etterpå hørte vi jubelskriket som tydet på at myra hadde flere overraskelser å by på. Vi var i den syvende himmel. Den påfølgende påsken borret vi det vi var gode for, og det ene klassikeren etter den andre fikk sin første bestigning. «Oss aper imellom» 8, Apesteinen, «De druknes ei som henges skal» 8/8+, Bryggeristeinen, og «Sandnæs Damp» 7+ i Hovedveggen vil for alltid bli stående som noen av de fineste rutene jeg har gått.

«Flåklypa», en ny epoke i emning

Det var først når Hellenen og Monsterveggen ble oppdaget i 1993/94 at klatringen i Rogaland fikk den ekstra

dimensjonen som jeg hadde drømt om i alle år. Vedvarende, overhengende, uberørt og med et potensial langt inn i framtiden. I de siste årene hadde jeg ledet mange nye ruter i Oslo-området, og brukt mye energi på innendørskonkurranser. Jeg begynte å bli mett av klatring.

Et par Rogalandsopphold endret dette totalt. «Flåklipa» 9/9+ er en av de mest spennende og krevende rutene jeg har ledet. Fire dager brukte jeg på bestigningen. Den starter med 8+ jamming opp til cruxet, går over i blytung layback, etterfølges - fortsatt uten hvilepunkt - av en rå pinchesekvens, før man kommer opp til rutas første og eneste lister. En avslutningslayback fører opp til rappellfestet, som ble klippet med blodsmak.

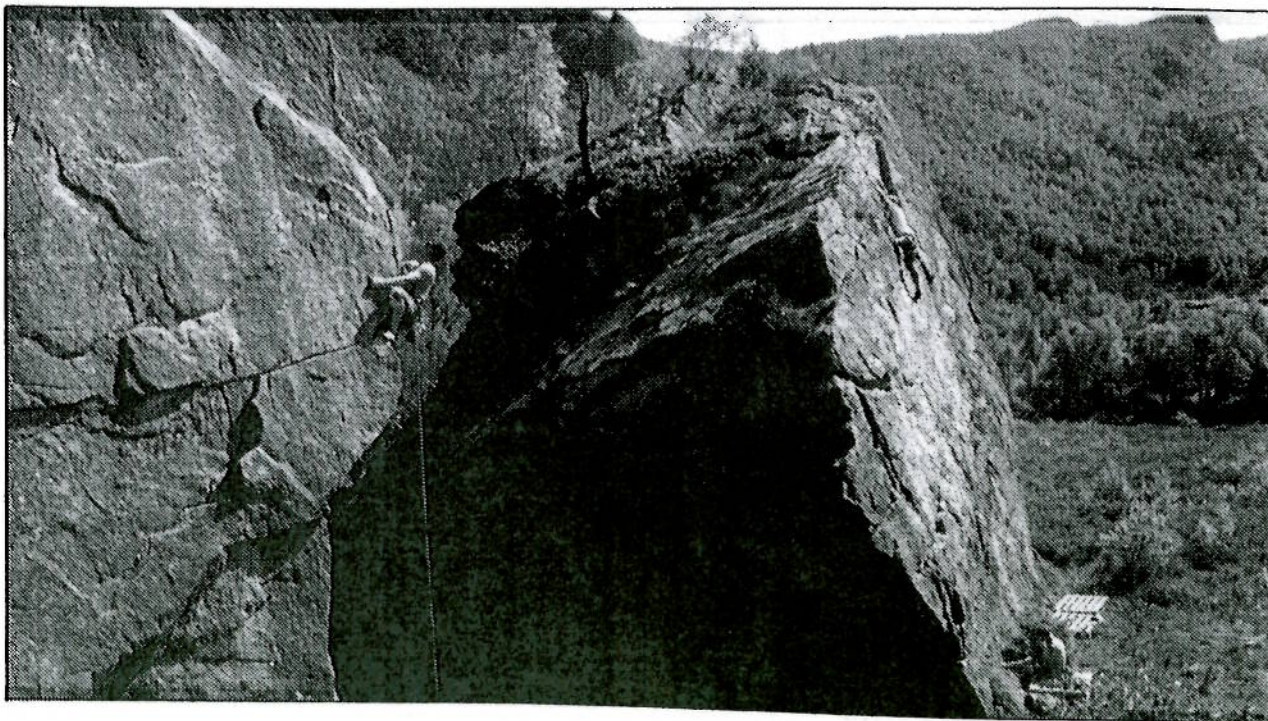
«Himmel og hav», forandring fryder

Dirdalsveggen har ingen konkurrent. Skjønnheten og renheten, kombinert med masse luft har alltid tiltrukket meg. Etter en kveld med lysbilder, dram og mannfolkprat hos sjefen sjøl, Leif Jensen, ble avgjørelsen tatt. Hjarrand Hjulsrud og jeg bestemte oss for å avslutte nok et

vellykket Rogalandsopphold med en ny rute i Dirdalsveggen. Vi var riktignok slitne etter altfor mange klatredager på rad, men været var topp, og vi regnet med litt mer moderat vanskelighetsgrad enn vi hadde utsatt oss sjøl for den siste tiden.

Etter tre fellestaulengder med andre ruter, kom vi opp til hyllepartiet som indikerer starten på siste etappe. Vi hadde sett oss ut en rissformasjon like til høyre for Pat Littlejohns gamle mesterstykke «Cosmos» (7+, E5 6b). Første taulengde bød på delikat og jevn sjuer klatring med et 7+ punkt like før en delvis hengende standplass. Andre og siste taulengde var også en ren nytelse, med store layback tak i overhengende terreng og hele tiden gode sikringsmuligheter. Også her kontinuerlig sjuer klatring med et kort og litt overraskende cruxpunkt der veggen går over i vertikal 10 meter under toppen.

Ord blir overflatige når vi sitter på toppen og skuer utover dalen, filosoferer litt over livet, og kommer fra til samme konklusjon som hver gang. Noen samler på frimerker, noen på penger, og noen samler på noe så enkelt som klatreopplevelser. Jeg tilhører sistnevnte kategori.

Oltedal, opprinnelig åsted for hard støting fra Håkon Hansen & Cos side, i dag et populært klatrefelt for den gemene hop. Apesteinen til venstre og Oppvarmingssteinen midt på.

Storvegger

Svåosfjellet ved Tau. 450 meter høy vegg, med 19 ruter gradert fra 4+ og oppover. 50 minutter med bil og ferje fra Stavanger, og klatringen starter ut av bildøren!

Dirdalsveggen, selve gullklumpen. 200 meters delvis overhengende stup i 24 karat granitt. Ruter fra 6 og oppover. Svært populært blant feinschneckerne. 40 minutter fra Stavanger.

Kjerag. Nesten 1000 meter høyt og 5 kilometer langt fjellmassiv innerst i Lysefjorden. Foreløpig tre ruter, som kun en håndfull klatrere har prøvd seg på. Uendelige muligheter for nye ruter, mest av seriøs art. Adhater for nye ruter, mest av seriøs art. Adhater for nye ruter, mest av seriøs art. Adhater for nye ruter, mest av seriøs art.

Vindalden, Espedalen og Røssdalen åpner for et vell av muligheter for småveggklatringen som også ønsker seg fine naturproppelvelser på kjøpet. I **Hunnedalen** er det gode muligheter for isklatteren å boltre seg om vinteren.

Valle i Setesdal. Nomedalsveggen og Steinslandveggen lokker med Yosemite-inspirerte svaklatring. Et tjuetalls ruter på opp til 12 taulengder, både kille- og boltesikret. Alle bolter er boret under ledning.

Lysefjell ved Brokke-Stuleskardveien. Hitil fire ruter.

Klatrernes Klondyke

ingen andre byer i Norge har så mange og varierte klatreområder som Stavanger, skrev Nils Engelstad, mangeårig fjellklatrer og formann i Norsk Tindeklub, i Norsk Fjellsport 1983. Stavanger er faktisk et

Klippe- klatre-felt

Dale ved Sandnes. Distriktets største felt med sine 95 ruter. Vanskelighetsgrad fra 4+ til 9-. Solvendt vegg i to etasjer. Regnet for å være av høyere kvalitet enn Kolsåsstoppen. I England ville det vært kø døgnet rundt på denne veggen, blir det sagt.

Bergsagel. Det nyeste og hotteste feltet. 21 ruter hittil, hvor nesten samtlige er overhengende. 40 minutter med bil fra Stavanger. Vestvendt. Klatring i kveldssolen.

Oltedal. 65 ruter fordelt på 7 kampesteiner som isen har lagt igjen. Hyppig besøkt av det brede lag av Braute Rogalands Venner. **Diamantsva**, **Gullsua** og **Skeisfjell** er mindre vegger med lettere kilesikret klatring. Alt en halv times kjøring fra Stavanger.

SINDRE BO

Ryfylke. kort, men in...

skjente klatrere knapt rekker å besøke i løpet av en sesong, blant annet sørøver i Rogaland.

Sjefsseser er en av de lineste rutene i klatrefeltet på Hestestad. Foto: Leif Jørgen

10. 1990-95

- MODERN TIMES

90-tallet - det er nå det. Det er ikke lett å skrive historisk om samtiden, av flere grunner. 80-tallet er et tilbakelagt stadium. Den epoken er på avstand, og derfor enklere å forholde seg til. 90-tallet skjer her og nå, og handler om folk som er mer aktive enn noen gang på klatrefronten, og som i tillegg sitter i styre og stell ennå. De som har fulgt BRV tett den siste tiden og har noe å bidra med til Annalene, kunne ikke unngå å måtte skrive om seg selv og nære venner. Og beskjedenhet er faktisk en dyd i de innerste BRV-kretser. Av og til virker det bare ikke slik.

Bolken om 1990-95 er derfor i enda større grad subjektivt husket og utskrevet. «BRV-arkivene» fra de siste årene er ganske rikholdige. Bratte Blekkå har kommet noenlunde trofast et par ganger i året, medlems-info ennå oftere og styrevirksomheten har økt i omfang. Papirmølla i forbindelse med medlemskap i idrettsforbund, fjellsportforum, redningsgrupper og klatreforbund har også blitt større. Framskritt? Tja, i hvert fall en utvikling som kommer som følge av at BRV vokser og klubben har bestemt seg for å være en del av det offisielle klatre-Norge.

I Annalene konsentrerer vi oss om det som klubben en gang ble stiftet for: Å være et sosialt forum for klatring. Samtidig kan det være interessant å drive en slags psykoanalyse på klubben som sådan (på amatørbasis!).

10-års jubileumsfesten ble avholdt på bursdagen 17. mars 1990 i sjøhusene i Tananger. Martin Berge, en av grunnleggerne, holdt festtalen. Et skår i festrusen var at bare 21 medlemmer deltok. I anledningen 10-års jubileet ble medlemmene også invitert til å lage egne forslag til ny BRV-logo.

Nils Engelstad hadde til og med forfattet et lite gratulasjonsdikt, formodentlig rettet til formann Susanne Hansen.

Fra Rogaland for 10 år siden
har jeg mangt et minne
for opp og ned bratte dalsider
og samlet klatrere inne
men det største er fraværende
BRV'er i kveld kan vinne
er en fjernstyrt klem
fra jubilentens fremste kvinne

Gratulasjoner
fra Nils og Norsk Tindeklub

17.03.90

Fra 10-års jubileet.

Stavanger Turistforeningen har vært det faste åstedet for medlemsmøtene som har vokst i omfang og innhold. Lysbilde-«show», kjøp og salg av brukt utstyr, sikkerhetsdrypp og ikke minst pausene med is og øl har vist seg som populære innslag. Årsfestene har også vokst til å bli populære, sosiale høydepunkt. Litt paradoksalt er det at man treffer den store BRV-massen på medlemsmøter, - ikke ute i naturen.

Ett unntak er samlingene som har gitt mulighet til bratte og sosiale utskielser på en og samme tid. Kanskje derfor er samlingene så populære blant de som stiller opp.

Den harde kjernen?

Som tidligere nevnt, var BRV på dette tidspunkt blitt befolket av en rekke individer hvis personlige engasjement og dyktighet innen fjellsport, kom til å prege klubben i til dels sterk grad. «Den harde kjernen» er et begrep som er blitt (mis)brukt, for å beskrive de mest lidenskapelige Rogalandsklatrerne.

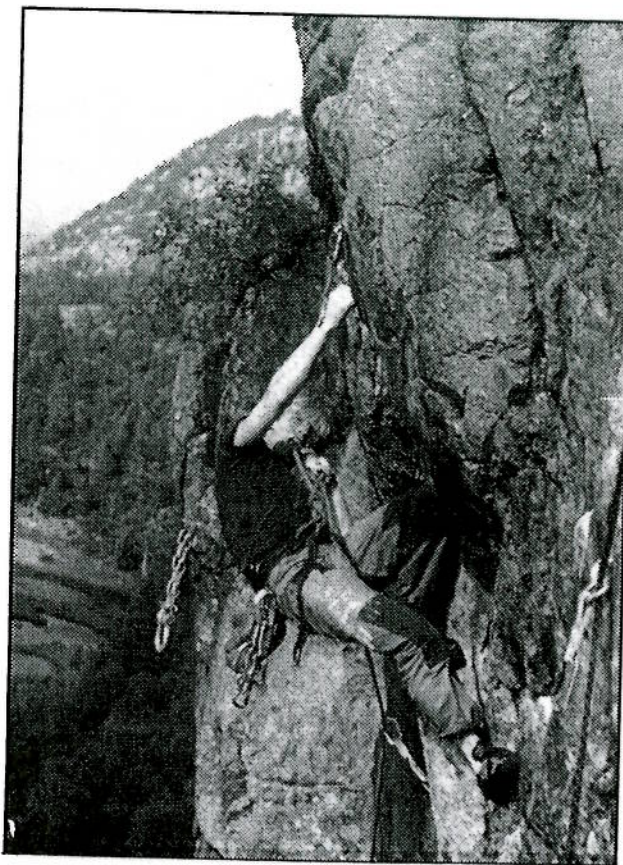
Hvem er de, BRV-fundamentalistene? «Den harde kjernen» er av noen beskrevet som barske menn med store ego, store gleder, simple verdier og mye penger som de bruker på dyrt utstyr. Andre vil mene det dreier seg om små gutter med enkle verdier, små gleder og mye lønnepengen som de bruker på dyrt leketøy. Mens noen vil si at det handler om barske smågutter med avvikende verdier som de er meget stolte av. Og altfor mye penger som de bruker på gutteting.

Slike beskrivelser kan lett misoppfattes og bidra til mytespinning, og bør derfor tas med en klype kalk.

Det som er sikkert, er at det mest aktive miljøet i BRV - og kanskje resten av klubben for den saks skyld - består av ressurssterke folk med et sånn noenlunde gjennomtenkt forhold til klatresporten. De vet stort sett hva de gjør når de klatrer, og blir aldri helt ferdige med å finne ut hvorfor (keffor).

Ut i fra fører, tillitsverv og personlig kjennskap, nevnes her de mest sentrale.

Neppe noen er uenig i at Leif Jensen står i en særstilling. Få har vært mer aktiv som klatrer, og ingen har brukt mer fritid på å organisere klubbdriften. Han var formann først i 1990-1993, og meldte seg til tjeneste igjen i 1995. «BRV har vendt tilbake til anarkismen» som han selv uttrykker det.

Formann og anarkist, Leif Jensen, der han liker seg best: I fronten av tauet. Her fra Bersagel. (Foto: T. Bjørgen)

Sannheten er ikke fullt så kaotisk, snarere tvert i mot. BRV på 90-tallet dreier seg om anarki satt i system. Ikke få tellerskritt er gått i BRVs tjeneste for å organisere alt det alle vi andre skygger unna: Gjennomføring av styremøter, arrangering og gjennomføring av medlemsmøter og klatrekurs, oppdatering av fører, kontakt med Turistforening og offentlige myndigheter, og takling av utallige nysgjerrige som lurte på hvordan man begynner å klatre, om det er dyrt med kroker og om klatrehallen er åpen for alle.

Leif Jensen har tatt ansvar i en tid det var marginal interesse for å delta som tillitsmann i BRV. Absolute BRV I.

Det rare er at han også har fått tid til å klatre, mer enn de fleste. En rask gjennomgang av føreren viser at det er lettere å telle de stedene i Rogaland Leif Jensen *ikke* har gått nye ruter på, enn de han har. Som nybegynner i 1987 prøvde Jensen seg fram på egen hånd, før han ble trukket inn i BRV-